БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 198 (8418)
АВГУСТЫН 22
ЧЕТВЕРГ
1957 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

Хэблэгдэмэл газетэнүүдэй үүргые улам дээшэлүүлэе

Мүнөө жэлһээ эхилжэ, республикымнай олохон колхозуудта, машинно-тракторна станцинуудта, совхозуудта, загаһанай, ой модоной зарим предприятинуудта хэблэгдэмэл газетэнүүд гаргагдадаг болонхой. Ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ, хүдэлмэришэдэй ба колхознигуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, үйлэдбэриин түрүү аргануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, ажал хүдэлмэридэхи алдуу дутуунуудые элирхэйлэн усадхаха хэрэгтэнь партийна организацинуудта эдэ газетэнүүдэй туйлай ехэ туһалалсажа үзүүлдэг байһыень хэдэн олон жэшээ баримтанууд харуулна.

Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой правлениин ба партийна организациин орган—«Колхозная жизнь» газетэ, мүн тус аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой правлениин болон партийна организациин орган—«Алтайский колхозник» газетэ. Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлениин ба партийна организациин орган—«Заганский колхозник» газетэ, энэ аймагай «Гигант» колхозой правлениин ба партийна организациин орган—«Колхозная жизнь» болон бусад залаг газетэнүүд үргэн ниитэ колхозшидуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха, тэдэнэй эдэбхи хэшээлые улам дээшэлүүлхэ, малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй—һаалишадай, мал адуулагшадай, хонишодой, гахайшадай дунда социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэриин түрүү аргануудые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэнь партийна организацинуудта нилээд ехэ туһалалсажа үзүүлнэ.

Хэблэгдэмэл тус газетэнүүд нэн түрүүн олониитэ колхознигуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи хэшээлдэ түшэглэн, тэдэнэй хүсөөр, тэдэнэй хабаадалгатайгаар гаргагдана ха юм. Тиимэһээ хэблэгдэмэл газетэ гаргадаг болоһон колхозой гү, али совхозой, МТС-эй гү, али леспромхозой партийна организаци коллективэйнгээ ажабайдалые бухы талаарнь тодорхойгоор харуулха, газетын хүмүүжүүлхы хүсые бодотоор хэрэглэхэ гүйсэд арга боломжотой. Зүгөөр хэблэгдэмэл газетэ гаргадаг болоһон зарим колхозуудай партийна организацинууд газетэеэ үнэхөөр коллективнэ пропагандист, коллективнэ агитатор, коллективнэ эмхидхэлшэ болгохын түлөө өөдтэй һайнаар оролдодоггүй, газетын редакционно коллегиин хүдэлмэриие саг үргэлжэ ударидадаггүй байха юм.

Республика доторнай эхин түрүүн Сэлэнгын аймагай Сталинай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта хэблэгдэмэл газетэнүүдэй гаргагдадаг болоһониинь мэдээжэ. Тус колхозууд һара бүхэндэ хоёр удаа хэблэгдэмэл газетэ гаргаха гэжэ шиидээ бэлэй. Гэхэ зуура, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо жэлэй эхинһээ хойшо 16 номер гаргагдаад байха аад, харин мүнөө болтолоо 5 номер хэблэгдээд байна. Тэрэшэлэн «Иройский колхозник» газетын (Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой правлениин ба партийна организациин орган) табан номер энэ жэлдэ дутуу гаргагдаа. Энэ юун дээрэһээ үзэгдэнэб гэхэдэ, хэблэгдэмэл газетэеэ саг соонь гаргаха ябадалда дурсагдаһан партийна организацинуудай огто харюусалгагүйгөөр хандадагһаа болоһон байна.

Партиин Сэлэнгын айком хэблэгдэмэл газетэеэ Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци хангалтагүйгөөр гаргана гэжэ тэмдэглээд, энэ дутагдалые дары усадхаха гэжэ тус организациие энэ жэлэй май һарада уялгалһан байгаа. Тэрэ сагһаа хойшо ямаршье хубилалта эндэ болоогүй. Һүүлэй хоёр һарын туршада «Улаан-Загастай» газетэ (Сталинай нэрэмжэтэ колхозой правлени ба партийна организациин орган) нэгэшье удаа гаргагданагүй. Харин КПСС-эй айком баталан абаһан шиидхэбэриингээ хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһые хинан шалгажа үзөөгүй, дээрэ дурсагдаһан дутагдалые усадхаха хэмжээ абаагүй байна.

Мүнөө Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин алдарта 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүхы советскэ арадтаяа хамта Бурят-Монголой ажалшад эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Республикымнай ажалшад 1957 ондо мал ажалай продуктнуудые элбэг ехэ болгохо зорилгоор социалистическэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байна.

Колхозуудай, совхозуудай ба МТС-үүдэй хэблэгдэмэл газетэнүүд хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр харуулха, абаһан уялгаяа һаалишан гү, али хонишон, гахайшан гү, али мал адуулагшан бүхэнэй хэр зэргээр дүүргэжэ байһан тухайда хододоо бэшэжэ байха, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехэ болгохо алибаа арга боломжонуудые элирхэйлэн харуулха, түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, ажал хүдэлмэридөө хойрогоор хандадаг хүнүүдые хурсаар шүүмжэлхэ уялгатай.

Хэблэгдэмэл газетэнүүдэй нүлөөе ехэ болгохо, тэдэнэй номер бүхэниие удха һайнтайгаар, һонирхолтойгоор гаргаха хэрэгтэ партийна организацинууд саг үргэлжын анхарал хандуулха уялгатай. Тус газетэнүүдэй редколлегинүүдэй хүдэлмэридэ аймагуудай газетэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд үдэр бүри туһаламжа үзүүлжэ байха зэргэтэй. Хэблэгдэмэл газетэнүүдэй редколлегинүүдэй олонхи гэшүүдынь урдань газетэдэ огто хүдэлмэрилжэ үзөөгүй нүхэд ха юм. Тиимэһээ аймагай газетын редакциин дэргэдэ тэдэнэрэй семинар үнгэргэжэ байха шухала.

Колхознигуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай, загаһанай ба ой модоной предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дундахи агитационно-ниитын хүдэлмэриие улам һайжаруулха шухала арга нүхэсэл болохо хэблэгдэмэл газетын үүргые дээшэлүүлэе.

ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЦЕНТРАЛЬНА СОВЕДТЭ

Манай орондо профсоюзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, СССР-эй профессиональна союзуудые, бухы хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд, алба хаагшад, наука, соёл болбосорол болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршална.

1905—1907 онуудта болоһон революционно тулалдаануудай үедэ Россин хүдэлмэришэн ангиин байгуулһан манай профсоюз Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро дайшалхы, алдарта замаар ябажа гараа. 50 жэлэй туршада байха зуураа хүдэлмэришэн ангиин аша туһын тулада үдэр бүхэндэ шэн габьяатайгаар оролдодог байһанаа манай профсоюз харуулжа, алишье талаар хүдэлмэришэн ангиин найдамтай түшэг тулгууринь болоһон байна.

Ажалшадай һанал эрмэлзэлгые, үни холын бодолые бэелүүлэн, профсоюз хадаа бүри галзуу шанга тулалдаануудай жэлнүүдтэ ажалша олониитые дайшалхы ёһоор эмхидхэн, хаанта засагые, буржуази, помещигүүдэй хархис байгуулалтые унагаахын түлөө тэмсэлдэ тэдэниие элсүүлһэн, баяд ноёдто эсэргүүсэн Россин ажалшадай хэһэн бухы ангиин тулалдаануудта, 1917 оной октябрьда бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалта туйлаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр профсоюз бүри ехэ удхашанартай хүдэлмэри ябуулдаг болоо. Советскэ засагай тогтоһоор 40 жэлэй туршада профессиональна союзууд эгээ олон зонуудые эмхидхэн нэгэдүүлдэг организаци болоо. Мүнөө 47 миллион хүдэлмэришэн, алба хаагшад профсоюзай гэшүүн юм. Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро профсоюз түгэс ехэ хүсэтэй боложо, манай арадай ажахыда болон ниитын ажабайдалда аша үрэтэй ехэ нүлөө үзүүлнэ. Гүрэнэй, ажахын болон культурна байгуулалтада профсоюзай дүүргэдэг үүргэ улам ехэ боложо байнхай. Профсоюз социалистическэ мүрысөө эмхидхэн дэлгэрүүлнэ. Социалистическэ мүрысөөн гэшэ социализм байгуулха гол арга метод, олониитые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлэн эмхидхэхэ, манай орон дотор коммунистическэ общество байгуулхын түлөө тэмсэхэдэнь тэдэнэй оюун бэлигые, үүсхэл хэшээлыень бадаруулха арга метод юм. Ленинэй хэлэһэнэй ёһоор, советскэ профсоюз хадаа ажахые хүтэлбэрилжэ һураха, манай ороной олон миллион ажалшадай коммунизм байгуулжа һураха бодото һургуули мүн.

Социализм байгуулжа дүүргээд, коммунизмда шэлжэн орохо гэһэн түүхэтэ зорилгые дүүргэхын түлөө советскэ арадай тэмсэжэ байһан мүнөө үедэ, бүтээгдэдэг бухы продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар эгээл хүгжэнги капиталистическэ оронуудые тон богонихон болзор соо хүсэжэ, урдань гарахын түлөө партиимнай тэмсэжэ байһан мүнөө үедэ советскэ обществын бухы ажал-ябуулгада профессиональна союзуудай дүүргэдэг үүргэнь хизаарлашагүй ехэ болобо.

Ажалшадай оюун бэлигые, үүсхэл хэшээлыень бадаруулха, ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ тэдэниие саг үргэлжэ улам олоорнь хабаадуулха, мүн ажахын түсэб зохёохо, ажал хүдэлмэри һайжаруулха, эмхидхэхэ, салин хүлһэ гуримшуулха хэрэгтэ арад зониие үргэнөөр хабаадуулха; промышленностьда, барилгада, транспортда болон хүдөө ажахыда ажалай бүтээсые таһалгаряагүйгөөр дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ тэдэниие хабаадуулха гээшэ профсоюзай шухалын шухала зорилго мүн. Түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, гээгдэжэ ябаһан предприятинуудта, барилгануудта, цехүүдтэ, участогуудта болон тус тус хүдэлмэришэдтэ туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ профсоюз анхаралаа бүри ехээр хандуулдаг болохо ёһотой.

Парти, правительствын үүсхэлээр промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые шэнэ ёһоор хүтэлбэрилдэг болоһон ушар ажахые хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые хабаадуулха айхабтар ехэ арга боломжо профсоюзуудта олгожо, хүдэлмэришэн ангиин политическэ, мүн ажалай үүсхэл хэшээлые хүсэтэ ехээр бадаргаба. Профсоюзууд богонихон болзор соо хубилгагдажа, нютагай оранизацинууд республика, хизаар болон областьнуудта байжа ажахые хүтэлбэрилдэг болохо, нютагай профоргануудай болон профсоюзна эхин организацинуудай үүсхэлыень дээшэлүүлхэ, профсоюзай гэшүүдэй үүсхэл хэшээлые али болохоор бадаргаха ёһотой. Тингээл һаамнай бухы профсоюзна хүдэлмэри саашадаа һайжаржа үгэхэ байна.

Ажалшадай эрилтэ хэрэглэмжые дүүргэхэ, культурна талаар тэдэниие улам һайнаар хангаха, хэрбээ зарим ажахын органуудай зүгһөө хүдэлмэришэдые болон албахаагшадые хашаха болоо һаань, тэдэниие хамгаалха, ажал тухай совет хуулиие тон зүбөөр дүүргүүлхэ; олон зоной баталһан договор дүүргүүлхын түлөө, гэр байрын, мүн культурно-ажаһуудалай барилгын түсэбые дүүргүүлхын түлөө үсэд шангаар тэмсэхэ гээшэ профсоюзна организацинуудай уялга мүн. Ажалшадай сүлөө сагаа һайнаар үнгэргэхэдэнь туһалха, профсоюзуудай культурна эмхи зургаануудай хүдэлмэриие эрид һайжаруулха шухала. Тиигэжэ хүдэлмэришэд болон албахаагшад оронойнгоо эзэдбди гэжэ мэдэрэн ойлгодог болохо, өөрынгөө предприятиин хүдэлмэриин түлөө харюусалгатайбди, ушар ёһо мэдэн заяг заршамтай байха, коммунистическэ ёһоор ажал хүдэлмэридөө, социалистическэ эд зөөридэ хандаха ёһотойбди гэжэ ойлгодог болохоор хүмүүжүүлэгдэхэ ёһотой.

Советскэ профсоюзууд хүдэлмэришэн ангиин уласхоорондын нэгэдэлые хүгжөөн бэхижүүлхэ хэрэгтэ, Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин ажалябуулгада ехэ үүргэ дүүргэнэ. Пролетарска интернационализмын үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлэгдэһэн манай профсоюз бухы дэлхэй дээрэ амгалан байдал тогтоохын түлөө тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэдэ хододоо ябаа юм. Мүн саашадаашье манай профсоюз эб найрамдалай түлөө, бухы дэлхэйн ажалшадай нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй түрүүшын зэргэдэ ябаха ёһотой.

Урдаа байһан зорилгонуудаа дүүргэхын түлөө, КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө советскэ профсоюз эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ бэзэ гэжэ социалистическэ Эхэ ороноо улам хүсэтэй болгохын түлөө, советскэ арадай улам баян элдин, болбосон ажабайдалтай болохынь түлөө зургаадахи табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэеэ, социалистическэ мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ бэзэ гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет бата найдана.

Манай орон дотор коммунизм байгуулха агуухэ хэрэгтэ олон миллион ажалшадые элсүүлэн, шэнэ амжалта туйлахыень КПСС-эй ЦК советскэ профсоюзда халуунаар хүсэнэ.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Юрын сэрэгшэ Н. А. Волобуевые „Габьяагай түлөө" медаляар шагнаха тухай

Эрэлхэг зоригтойгоор, ухамай һанаамгайгаар нүхэрэйнгөө амиһые абарһанайнь түлөө **Волобуев Николай Андреевичые** «**Габьяагай түлөө**» медаляар шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1957 оной августын 19.

Советскэ профсоюзуудай 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан ВЦСПС-эй баярай пленум болобо

Союзуудай байшангай колонно зал соо ВЦСПС-эй баярай пленум августын 20-до болоо. Профсоюзай олон эдэбхитэд, партийна, советскэ болон ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд советскэ профсоюзуудай 50 жэлэй ойн баярай пленумдэ суглarба. Мүн хилын саанахи олон профсоюзуудай ажал-ябуулагшад пленумдэ байгаа.

Пленум КПСС-эй ЦК-гэй Президиумые нэгэн дуугаар Хүндэлэлэй Президиумдэ һунгана.

ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ нүхэр В. В. Гришин «СССР-эй профессиональна союзуудай 50 жэлэй ой» гэһэн элидхэл хээ.

Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ заводой цеховой комитедэй түрүүлэгшэ, слесарь нүхэр М. С. Пименов Москвагай ажалшадай зүгһөө, ВЛКСМ-эй ЦК-гэй-секретарь нүхэр В. И. Залужный ВЛКСМ-эй ЦК-гэй зүгһөө, № 11 техническэ училищиин һурагша Галина Арапова ажалай резервнүүдэй һурагшадай зүгһөө, БФП-гэй генеральна секретарь Луи Сайян Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин зүгһөө, нүхэр Лю Чан-шен профсоюзуудай бүхэхиталай федерациин зүгһөө, нүхэр Монмуссо Гастон Франциин ВКТ-гэй зүгһөө болон хилын саанахи профсоюзуудай бусад олон түлөөлэгшэд советскэ профсоюзуудые пленум дээрэ амаршалба.

Пленум КПСС-эй Центральна Комитедтэ эльгээхэ амаршалгын бэшэг баталан абаа.

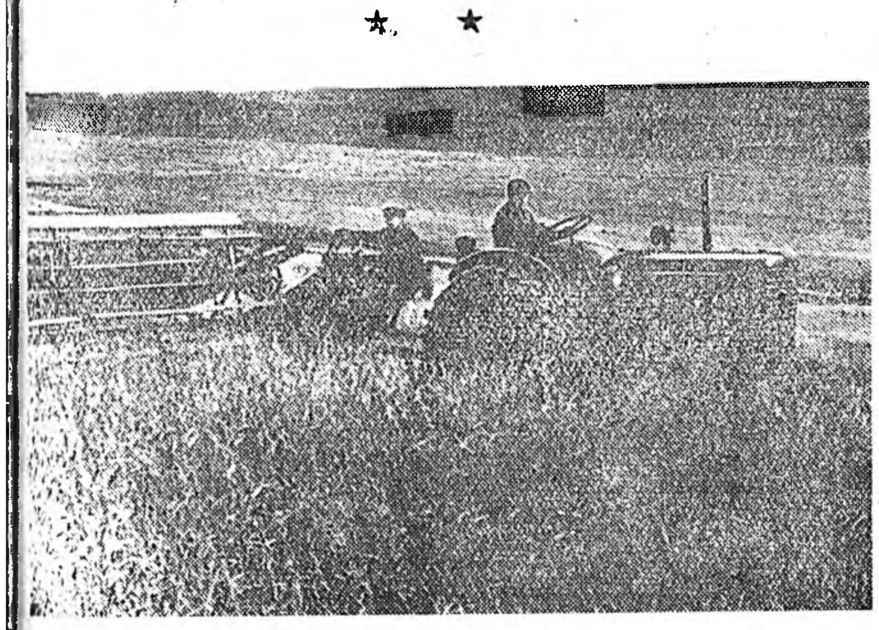
(ТАСС).

Һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые Эстонско ССР болзорһоонь урид дүүргэбэ

Һү тушааха, мүн худалдаха жэлэйнгээ түсэбые Эстонско ССР болзорһоонь урид дүүргэбэ. Республика дотор хамта дээрээ 231 мянган тонно һүн тушаагдаһан, худалдагдаһан байна. Энэнь нёдондоной энэ үедэ тушаагдаһанда орходоо 52 мянган тонноор ехэ.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсон, мяха тушаалгые болзорһоонь урид дүүргэхын, жэлэй эсэс хүрэтэр 150 мянган тонноһоо доошо бэшэ һү гүрэндэ тушаахын түлөө тэмсэжэ байна.

Таряагаа амяарлан хуряажа хаа хаанагүй эхилээ!

Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо таряа хуряалга эхилһээр хэды хоножо байна. Итанцын МТС-эй эрхим комбайнер, мүнөө лафетнэ жаткын машинист Г. А. Черепанов тракторист А. Спдуновтой хамта 50-яад гектарай таряае амяарлан хадаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ агрегадайхид Сухая падь гэжэ газарта таряа амяарлан хадажа ябана.

А. Истоминой фото.

Түрүүшын гектарнууд хадагдаа

ПЕТРОПАВЛОВКА (телефоноор абтаба). Аймагай колхозуудай тарялан эдеэгээ хүсэжэ захалаа. Чапаевай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозууд хара таряае амяарлан хуряажа эхилбэ.

Үшөөтэйн МТС-эй харьяата Чапаевай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг машинист Глеб Шарин лафетнэ жаткаар түрүүшын үдэр 25 гектар хара таряа хадаа. Мүн аймагай суута комбайнер Иван Иванович Плюснин Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхоздо лафетнэ жаткаар таряа хадаха зуураа, түрүүшын үдэрһөө эхилжэ нормоёо үлүүлэн дүүргэнэ.

Иигээд аймагай бусад колхозууд үргэлжэ дээрээ таряа амяарлан хуряажа эхилхэнь.

А. Ткач.

Бэлэдхэлгүй байшоо

— Мүнөө жэлдэ МТС-эйтнай харьяата колхозуудта хэды гектар таряан амяарлан хуряагдахаб?—гэжэ Хонхолойн МТС-эй главна агроном нүхэр Сабылинһаа асуубабди.

— Тарилгынгаа далан процентыень,—гээд главна агроном харюусаба.

Гэбэшье, МТС, колхозуудтань таряа хуряалгын эхилтэр усадхагдамаар олон дутагдалнууд бии. Тээсгэн МТС-эй Совет болоһон юм. Энэ Совет дээрэ МТС-эй харьяата колхозуудай 14200 гектар тарилгын 10 шахуу мянган гектарынь амяарлан хуряагдаха гэжэ зүбшэгдэһэн байгаа. Энэ зорилгоёо МТС-эй механизаторнууд дүүргэжэ шадаха аргатай. Юуб гэхэдэ, мүнөө жэлдэ 31 шэнэ комбайн, 15 шэнэ лафетнэ жатка, 9 шэнэ подборщик абтаа, тиихэдэ таряа хуряалгада хамта 60 комбайн, 22 подборщик, 21 лафетнэ жатка ажаллаха болоно. Техникынгээ талаар иимэ ехэ арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглээ һаа, эндэ таряа хуряалгаяа богони болзор соо дүүргэжэ шадаха байна. Һая МТС-эй главна агроном нүхэр Сабылин лафетнэ жаткын машинистнуудые суглуулжа, семинар үнгэргэһэн байгаа. Теэд энэ семинар дээрэнь 20 гаран машинист суглараха ёһотой аад, 7—8 хүн сугларaa. Гадна, трактористнууд лафетнэ жаткын машинистнуудаар томилогдоһон байна. Тэдэнэрэй ехэнхинь мүнөө жэл түрүүшынхеэ лафетнэ жаткада һууха болоно. Тиимэһээ мүн таряа хуряалгын урда тээ комбайнернуудаа бултыень суглуулжа, туршалга хэхэ хэрэгтэй. Иимэ заняти үнгэргэһэнэйшье хэрэггүй, машинистнууд, комбайнернууд колхоз дээрээ туршалга хэнэ бэзэ гэһэн һанал МТС-эй хүтэлбэрилэгшэдтэ бии.

Комбайнуудай агрегадуудта дүршэлтэй, урданай ажаллажа байһан хүнүүдые штурвальщигуудаар томилхо ёһотой байгаа. Энэ хэрэгтэ МТС-эй харьяата колхозууд анхаралаа хүсэд табинагүй. Саарһан дээрэ бэшэжэрхёод, хүнүүдээ бүридүүлжэ ядаһаар. Зарим колхозуудта штурвальщигууд оройдоошье томилогдоогүй байна. Гадна, колхоз бүхэндэ комбайново агрегадуудай хамһабариин хүдэлмэридэ хүнүүд олдоодүй байһаар.

МТС-эй Совет болоһоор үнихэн саг үнгэржэ байна. Тиигэбэшье зарим колхозууд хүдэлмэриингөө түсэб соо тарилгынгаа 70 процентыень амяарлан хуряахаар хараалнагүй. Жэээшэлхэдэ, «Искра» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Таюрский В.) энэ жэлдэ 4249 гектар таряа хуряажа абаха байна. Теэд эндэ 3 мянгаад гектар амяарлан хуряахаар түсэблэгдэхын орондо 2460 гектар түсэблэгдөө. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз «Искра» колхозһоо тарилгаар бага бэшэ юм. Тиимэһээ 3 мянганһаа доошо бэшэ гектар амяарлан хуряаха аргатай аад, энэ хэрэгые тооногүй.

—Танай колхоз хэды гектар таряа амяарлан хуряахаб—гэжэ колхозой агроном нүхэр М. Лагереваһаа асуухада:

—Мянгаад гектар хуряагдаха. Манай эндэ солоомо набтартай газарта тэрээнһээ дээшэ амяарлан хуряажа болохогүй байна,—гээд тэрэ харюусана.

Иигэжэ нёдондонойхидоо адли амяарлан хуряалга тоохогүй ябадал гаргана. Сэхыень хэлэхэдэ, МТС-эй Совет дээрэ хэлсэгдэһэн хэлсээн саарһан дээрээ үлэхэ болоод байна.

Мүн таряа хуряалгын газаа ороод байхада, МТС-эй харьяата колхозууд тогуудаа мүнөө болотор заһабарилнагүй. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хоёр механизированнэ ток бии юм. Мүнөө нэгэниинишье түхеэрэгдэжэ заһабарилагдаагүй. Нэгэшье амбаар будагдажа сэбэрлэгдээгүй. 3—4-дэхи бригадануудай ток дээрэ автошэгнүүр тодхогдобошье, будкэнь дээрээ хушалтагүй байна. Олон амбаарнуудта хушалта хэрэгтэй, тогой сарайн хахадынь хушагдаха аад, юушье хэгдэнэгүй. 1-дэхи полевой, 2-дохи комплексно бригадануудай заһабарилха юумэн ехэ, теэд эндэ нэгэшье хүн ажалланагүй. Мүн «Искра» колхозой тогууд иимэрхүү байна. 4-дэхи полевой бригадын стан дээрэ амбаарнуудынь будагдаашьегүй, «Кузбасс» сушилка асаржа тодхогдохо аад, тэрэнь МТС-эй харша соо хэбтэһээр.

Эдэ дутагдалнуудые Хонхолойн МТС-эй дирекци, мүн тэрэнэй харьяата колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ойрын үдэрнүүдтэ усадхажа, ургаса хуряалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха ёһотой.

Т. Гармаев манай корреспондент.

Таряагаа шэнэ аргаар хуряана

Энэ жэлдэ хура бороотой байжа, Торнин аймагай колхозуудай полинууд дээрэ баян ургаса ургажа байна. Һүүлэй үедэ үргэн ехэ полинуудай үнгэ шарай үдэр үдэрөөр хубилжа, таряанайнгаа эдеэгээ татажа байхада колхознигууд болон механизаторнууд бүри урма зоригтойгоор ажаллажа байнхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ таряа хуряалгада ябаха хүнүүд үбһэн дээрэһээ нүүжэ, механизаторнууд хүсэтэ машина зэмсэгүүдээ поли дээрэ гаргажа байна, халуун шанга хүдэлмэри эхилхэнь. Мүнөө жэлдэ Торнин МТС-эй харьяата колхозууд 7470 гаран гектарай ороохо таряа хуряаха байна. Хуряалгаяа богони болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр дүүргэхэ гээшэ колхознигууд, механизаторнуудай шухала зорилго болонхой. Энэ жэлдэ Торнин МТС харьяата колхозуудайнгаа полинууд дээрэ 37 комбайн, 12 лафетнэ жатка гаргахань. Эдэ механизмууд дахин дахин шалгагдажа байгаад шанар һайнтайгаар заһагдаа.

Комбайнуудаа һайнаар заһабарилжа, түгэс бэлэн болгоод, Свердловэй нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ гараһан залуу комбайнернууд Василий Десятый, Иван Федосеев гэгшэд ингэжэ мэдүүлнэ:

— Оролдожо ургуулһан таряагаа нэгэшье орооһо гээнгүйгөөр, богони болзорто хуряажа абаха гээшэ манай шухала зорилго мүн. Үдэр һүнигүй ажаллажа, таряагаа үсөөн үдэр соо хуряахабди.

Е. Улахинов, Торнин МТС-эй агроном.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ЭКОНОМИКО, СОЁЛ БОЛБОСОРОЛОО ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ БУРЯТ-МОНГОЛОЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ХЭҺЭН ТЭМСЭЛ

✦ ✦ ✦

Д. Ц. ЦЫРЕМПИЛОН, Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

✦ ✦ ✦

Бурят-Монголой арад Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр ахадүү ород арадта туһалуулан, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро коммунизм байгуулха замаар бата найдамтайгаар дабшажа ябана.

Пролетариадай диктатурын тогтоогдоһон түрүүшын үдэрһөө эхилэн Коммунистическэ парти, Советскэ правительство хадаа урдань дарлагдажа байһан хаанта Россиин арадуудые хүгжөөхын түлөө тусгаар ехэ оролдолго гаргадаг. 1917 оной ноябриин 2-ой (15) үдэр Агууехэ вождь В. И. Ленинэй гар табилгатай «Россин арадуудай эрхэ тухай Деклараци» толилогдоһон юм.

Энэ хадаа үндэһэ яһатан тушаа асуудалаар Советскэ засагай гаргаһан түрүүшын данса байһан юм. Энээн соо үндэһэ яһатан тушаа асуудалаар партиин ленинскэ политикын гол шухала ёһонууд тодорхойлогдон хэлэгдэһэн байгаа.

Советскэ правительство Деклараци дотор хэлэгдэһэн гол ёһонуудые эрид шууд бэелүүлээ. Мүн 1918 оной январьда абтаһан «Ажалшадай болон дарлагдажа байһан арадай эрхэ тухай Деклараци» айхабтар ехэ удхашанартай байгаа. «Эрхэ сүлөөтэй үндэһэ яһатан һайн дураараа нэгэдэн, Советскэ национальна республикануудай федераци болож, Советскэ Российска республика байгуулба» (В. И. Ленин, зохёолнууд 26, 885 хууд.) гэжэ энэ Деклараци соо хэлэгдээ һэн. Российска Советскэ Республикын бүридэлдэ үлэхэ дуратай бүхы арадууд автономи болон эмхидэхэ эрхэтэй байба.

Урдань дарлагдажа байһан Россин ажалшад Советскэ засагта тон ехээр этигэдэг болож, тэрээндэ ехэ дуратай болоо һэн.

1917 оной мартын 6-да большевигүүд Бурят-Монголдо эгээ түрүүшын Соведүүдэй нэгэн болохо хүдэлмэришэдэй болон солдадуудай депутадуудай Дээдэ Удын Совет байгуулһан юм. Һүүлээрнь хүдэлмэришэдэй, тарияашадай болон солдадуудай депутадуудай Троицкосавскиин, Танхойн, Баргажанай, Кабанскын Соведүүд байгуулагдаа һэн.

Октябриин илаһанай һүүлээр Бурят-Монголой Соведүүд айхабтар ехэ революционно хүдэлмэри ябуулжа эхилбэ. Тэдэнэр захиргаанай шэнэ аппарат, Улаан гвардиин отрядуудые болон хүдэлмэришэдэй милици байгуулһан, промышленна предприятинуудые, банкнуудые арад зоной гарта абажа үгэһэн байгаа. Бүхы кабинедүүдэй, гүрэнэй болон сэрэгэй газар уһан, ой модон нютагай Соведүүдэй газар уһа эрхилдэг органуудта үгтэһэн байгаа. Соведүүд 8 часай хүдэлмэриин үдэр тогтоогоо. Улаан армиин сэрэгшэдэй бүлэнэртэ болон үгытэй шадалтанда хүдөөгэй Соведүүд ехээр туһалдаг байгаа.

Үргэн арад зон хүдэлмэришэдэй, тарияашадай болон солдадуудай депутадуудай Соведүүдые угаа ехээр хүндэлдэг һэн. Революционер-большевигүүд Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэдээр хүдэлдэг һэн. Жэшээнь, суута революционер Василий Матвеевич Серов Дээдэ Удын Соведэй толгойлогшоор, Константин Андреевич Масков Троицкосавскиин Соведэй толгойлогшоор хүдэлдэг байгаа. Соведүүд ажал-ябуулгаа эрхилхэдээ бурят, ород, эвенк болон бусад яһатануудые олоорнь хабаадуулдаг һэн.

Хархис буржуази, помещигүүд Соведүүдые энэ үедэ галзуу муухайгаар мүрдэдэг, тэдээндэ добтолдог, хашадаг байгаа. Гадаадын добтологшодой болон сагаантанай хүсэеэ нэгэдүүлэн Соведүүдтэ эсэргүү тэмсэһэн дээрэһээнь, Сибирьтэ тогтоод байһан советскэ органууд саг зуура хүдэлхэеэ болиһон байна. Советскэ органуудые хүтэлбэрилдэг большевигүүд бэеэ нюуха баатай болобо. 1918 оной августда Японой булимтарагшад болон атаман Семеновой сагаантан алууршад Дээдэ Удые эзэлбэ.

Бурят-Монголдо хархис этэгээдүүд бүдүүлиг муухайгаар аашалжа эхилээ һэн. Сагаантан, мүн гадаадын булимтарагшад ород болон бурят арадуудай эрхим һайн хүбүүд, басагадые тушаажа, сохижо, элдэб эсээр доромжолжо, буудан алажа байһан юм. Зарим бээ-тушаадатгүй нютагуудта хатуу шэрүүнээр хюдан аладаг отрядууд эльгээгдэдэг, арад зоной зөөри үригдэн дээрмэдэгдэдэг, «бусад түрэлтэн» ехээр хашагдадаг, мүрдүүлэгдэдэг, сагаантануудта хүсөөр татагдажа, алба хэхээр уялгалагдадаг байгаа.

Байгал шадарай ажалшад большевигүүдэй подпольно организацинуудай хүтэлбэри доро гадаадын булимтарагшадта, сагаантанда эсэргүү үсэд шангаар тэмсэжэ эхилһэн юм. Хархис этэгээдүүдэй ноёдой хэһэн бүхы захиралта, заабариинь үргэн арад зон дүүргэхэһээ хулжадаг байба. Арад зон алба налог түлэхэһөө арсадаг, баалалтын хүдэлмэри хэжэ үгэдэггүй байгаа. Колчагай сэргые зүүн фронтын Улаан армиин частьнуудай хаа хаанагүй илажа эхилхэдэнь, арад зон эдэбхитэйгээр революционно тэмсэл хэжэ захалба.

1919 оной һүүл багаар эхилһэн Бурят-Монголой арад зоной буһалгаанда бүхы зон хабаадаа. Тиигэжэ ажалшад үсэд шангаар тэмсэжэ, илалта туйлаба. Байгал шадарай партизануудай отрядууд Эрхүүдэ байгуулагдаһан частьнуудтай хамта 1920 оной мартын 20-до Дээдэ Удые сүлөөлбэ. Мүн энэ оной намар бүхы Забайкали сүлөөлэгдэһэн юм.

Агууехэ Ленин толгойтой Советскэ правительство Японтой дай хэхэгүйе бодожо, Зүүн зүгтэ хэнэйшье мэдэлэй бэшэ гүрэниие байгуулха гэжэ шиидхэбэ. Тиигэжэ Сэлэнгэ мүрэнһөө зүүн тээхи бүхы газар дээрэ Алас Дурна зүгэй республика (ДВР) байгуулагдаһан юм. Энээнтэй дашарамдуулан Коммунистическэ партиин ЦК-гэй үүсхэлээр РСФСР болон ДВР дотор Бурят-Монголой хоёр автономно областьнууд байгуулагдаба.

Гадаадын булимтарагшадай, мүн сагаантанай Алас Дурна зүгһөө үлдүүлһэнэй һүүлээр 1922 оной ноябрьда Алас Дурна зүгэй республика үгы болгогдожо, тэрэнэй газар Советскэ Росситай нэгэдүүлэгдэһэн байгаа. Бурят-Монголой бүхы газар дээрэ Советскэ засагай тогтоогдоходо, хоёр адли автономно областьнуудай байһанай хэрэггүй боложо, тэдэниие нэгэдүүлхэ тухай асуудал табигдаба. 1923 оной майн 30-да ВЦИК-эй Президиум Сибириин болон Алас Дурна зүгэй Бурят-Монголой автономно областьнуудые нэгэдүүлээд, Бурят-Монголой Советскэ Социалистическэ нэгэн Республика болгохо, түб хотонь Дээдэ Удэ город болохо гэжэ шиидхэбэ.

Эхин түрүүн автономно областьнуудай, һүүлээрнь Бурят-Монголой АССР-эй байгуулагдаһан ушарые арад зон урма баяртайгаар угтаба. Энэ хадаа үндэһэ яһатан тухай асуудалаар Коммунистическэ партиин хараалһан түсэб бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ тэдэнэр ойлгоһон байгаа. Олон зуун жэлэй туршада эгээ түрүүшынхээ бурят-монгол арад өөрынгөө гүрэнтэй боложо, үни холын сагһаа манай арадай бодожо ябаһан һанал эрмэлзэлгэнь хүсэлдөө.

1923 оной сентябриин 12-то ВЦИК-эй Президиум «Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын гүрэнэй байгууламжа тухай Дүримые» батална. Тиигэжэ республика дотор ямар гүрэнэй органууд байгуулагдахаб, тэдэнэр юу хэхэб гэжэ тодорхойлогдоо һэн.

Хуули гаргадаг дээдэ органуудта хабаадалсахын тулада СССР-эй болон РСФСР-эй Соведүүдэй съезднүүдтэ республикаһаа делегадууд һунгагдаха ёһотой байгаа.

1923 оной декабриин 4-дэ Бурят-Монголой АССР-эй Соведүүдэй нэгэдэхи съезд нээгдэжэ, Бурят-Монголой АССР-эй Түбэй Гүйсэдхэхэ Комитедые һунгаба. ЦИК-эй нэгэдэхи сесси 7 хүнһөө ЦИК-эй Президиум һунгаад, Бурят-Монголой АССР-эй Арадай Комиссарнуудай Совет байгуулба.

Арадай ажахые һэргээн бодхоохо, шэнэдхэн хүгжөөхэ, соёл болбосоролой талаар республика дотор эрид хубилалта бэелүүлхэ гэһэн харюусалгата зорилгонууд Бурят-Монголой АССР-эй партийна, советскэ органуудай үмэнэ энэ үедэ табигдаба. Революциин урда тээ Бурят-Монголой экономикынгоо болон соёл болбосоролойнгоо талаар хэтэрхэй ехээр гээгдэнги байһан дээрэһээнь эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ гээшэ хэсүү бэрхэ хэрэг байһан юм.

Республикын анхан байгуулагдахада Бурят-Монголой промышленность гэхэ юумэн оройдоол хэдэн муухан предприятинууд байгаа. Хүдөө ажахынь урдань база бүдүүлиг аргаар эрхилэгдэдэг һэн. Тэрэнэй гол һалбари — мал ажал ашаг шэмэ тон багаар үгэдэг, арад зоной олонхинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байба.

Энэ үедэ табигдаһан орёо бэрхэ зорилгонуудые дүүргэхэ талаар Соведүүд айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна.

Түрүүшын хоёр табанжэлэй туршада Бурят-Монголдо томо томо промышленна предприятинууд баригдаа. Тэдэнэй тоодо манай республикын промышленностиин машина бүтээлгын түрүүшын томо предприяти — паровозо-вагонно завод, мяха-консервын хүсэтэ комбинат, Сибирь болон Алас Дурна зүгтэ эгээл түрүүн баригдаһан шэлэй механизированнэ завод, шухаг металлнуудые абадаг Зэдын комбинат, талха татадаг оньһожоруулагдаһан комбинат, оньһожоруулагдаһан хирпиисын заводууд, леспромхозууд, загаһа-консервын заводууд, модоной заводууд оролсоно.

Республика дотор промышленностиин айхабтар түргөөр, үзэгдөөгүй ехэ хэмжээгээр хүгжөөгдэһэнэй ашаар 1937 ондо республикын томо промышленностиин бүтээн гаргадаг бүхы продукцинь 1923 онойхидо орходоо 44,5 дахин ехэ болоо. Бурят-Монгол мал ажалтай нютаг байһанаа хоёрдохи табанжэлэй эсэстэ индустриально-аграрна республика болобо. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөһэнэйнгөө ашаар Бурят-Монгол Советскэ Союзай түрүү промышленна районуудта дүтэлбэ.

Республика дотор промышленна предприятинуудай баригдажа эхилхэдэ, нютагай Соведүүд хүдэлмэришэдые энэ предприятинуудай барилгада эмхитэйгээр суглуулан хабаадуулха, бурят зоной дундаһаа промышленна хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Мүн барилгада хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэдтэ байра байдал түхеэрхэ, тэдэниие культурно-ажаһуудалай талаар хангахын тулада ехэ хүдэлмэри хэгдээ һэн.

Сомоной, сельскэ Соведүүд хадаа үгытэй, дунда шадалтанай дунда эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулба. Совет засаг үгытэй ядуу зондо уриһаар мүнгэ, үрэһэнэй тарияа, хүдөө ажахын машина үгэдэг, кулагуудта ехэ налог ашажа, үгытэй зоной алба налогынь бага болгодог байгаа.

Мүн нютагай Соведүүд бурят зониие һууринжаһан ажабайдалтай, газар ажал эрхилдэг болгохо талаар ехэ оролдолго гаргаа. Машина болон наукын туйлалтануудые хэрэглэжэ шадахагүй, ядуу тулюур үмсын ажалтан колхозуудта һайн дураараа орожо хамтарба. 1937 он болотор бүхы тарияашадай үрхэтэнэй 91,6 процентнь хамтын ажалтай болгогдобо. Энээнтэй хамта хүниие мүлжэдэг һүүлшын анги — кулагууд үгы хэгдэбэ. Социалистическэ промышленность машина, тракторaар хүдөө ажахые хангаба.

Мүн соёл болбосоролые хүгжөөхэ талаар ажалша малша манай арад асари ехэ илалта туйлаба. Бурят-Монголой бүхы зон үзэг бэшэг мэдэхэ болобо. 1937 — 1938 оной һуралсалай жэлдэ юрэнхы һуралсалай һургуулинуудта 83 мянган һурагшад һураһан гү, али энэнь 1923 онойхидо орходоо 5 дахин шахуу олон байба. Дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудта 1818 студент һуралсажа байгаа.

1937 ондо Бурят-Монголой үзэг бэшэг ород алфавидта оруулагдаба. Манай арад зон түрэлхи хэлэн дээрээ марксизм-ленинизм шудалха, ородой болон дэлхэйн уранһайхана литературын зохёолнуудые уншаха аргатай болобо.

Гансал бүхы оронойнгоо асари ехэ илалта туйлаһанай, олонациональна Совет гүрэнэй экономикын түгэс ехээр хүгжэһэнэй ашаар Бурят-Монголой ажалшад иимэ ехэ илалта туйлажа шадаа.

Советскэ арадай бүхэдэлхэйн түүхэтэ эдэ бүхы илалта туйлаад байхадань, 1924 ондо абтаһан СССР-эй Конституци хубилгагдаха ёһотой болобо. Тиигэжэ 1936 оной декабриин 5-да СССР-эй шэнэ Конституци баталан абтаа һэн.

СССР-эй болон РСФСР-эй Конституцинуудтай тааралдуулан, Бурят-Монголой АССР-эй Соведүүдэй Онсо съезд 1937 оной августда Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Конституциие баталан абаба.

Шэнэ Конституциин үндэһөөр 1938 ондо республикын гүрэнэй засагай дээдэ орган болохо Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта болобо. Эгээн демократическа һунгуулиин хуулиин үндэһөөр үнгэргэгдэһэн энэ һунгалта Бурят-Монголой ажалшадай Коммунистическэ партидаа, Эхэ Совет орондоо айхабтар үнэн сэхэ байһыень һүр жабхалантаар харуулба. 296013 һунгагшадай 291218 хүн гү, али 98,4 процентнь һунгалтада хабаадаба. Депутадуудта кандидадуудай түлөө 286724 хүн гү, али һунгагшадай 98,5 процентнь үндэр дуугаа үгэһэн байна. Дэбжүүлэгдэһэн бүхы 89 кандидадууд Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудаар нэгэн дуугаар һунгагдаба. Бурят, ород, эвенк болон бусад яһатануудай хүдэлмэришэн ангиин, колхозно тарияашадай болон ажалша интеллигенциин түрүү түлөөлэгшэд депутадуудаар һунгагдаһан байгаа.

1939 ондо ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ бүгэдэниитын, тэгшэ эрхэтэй, сэхэ, нюуса һунгалта болобо. Городской, аймагуудай, районно, сельскэ сомоной, поселково болон хушуунай Соведүүдтэ 4539 депутат һунгагдаба. Депутадуудай дунда 1438 эхэнэр, партийнабэшэ 2827 хүн бии байгаа.

Советскэ арадай эрхилжэ байһан эб найрамдалта, зохёон байгуулхы ажал хадаа 1941 ондо фашистска Германиин хорото муухайгаар добтолон ороһон дайгаар таһалдуулагдаба. Дайнай үедэ гитлеровскэ булимтарагшадые бута сохихын тулада хүн зониие, бүхы зөөри зөөшөө элсүүлхэ талаар Соведүүд айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна.

«Бүхы һанал бодолоо, эд зөөреэ фронтдо эльгээе! Илалта туйлахын тулада юумэ бү гамная» — гэһэн уряа лозунгнууд тэрэ үедэ бэшээтэй байгша һэн. Эхэ нютагтаа үлэһэн эхэнэрнүүд, үбгэд, хүгшэд, үхи хүүгэд фронтдо шухала хэрэгтэй юумэнүүдые бии болгохын тулада шэн габьяатайгаар ажаллаһан байна.

Совет засагай үндэһэ һуури болгошо хүдэлмэришэн, тарияашанай холбоо барисаан мандаха болтогой!

Агууехэ Октябриин 40-жэлэй ойдо зорюулжа И. Коминарцын зураһан зураг.

Дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө, фронтдо улам ехэ туһаламжа үзүүлхын түлөө хүдэлөөн хүдөө ажахыда, транспортда, промышленностьда дэлгэрбэ. Республикын түрүү промышленна предприятинуудта 1942 ондо ажалай бүтээсэ дайнай урда тээхидэ орходоо 27 процентээр дээшэлбэ. Хэрбээ 1940 ондо хүдэлмэрилжэ байһан нэгэ колхозник дунда зэргээр 292 ажалта үдэр олоһон байгаа һаа, дайнай жэлнүүдтэ 416 ажалта үдэр олодог болоһон байна. 1943 ондо республикын колхозуудта 1941 онойхидо орходоо 11 процентээр ехэ орооһо тарияан, бобово культура хуряагдаһан байгаа. Дайнай үедэ республика дотор анха түрүүшынхээ сахарна свёкло, тамхин ургуулагдадаг болоһон байна.

Мүн республикын ажалшад өөһэдынгөө мүнгэ зөөри фронтдо үгэжэ, айхабтар ехэ туһаламжа хүргэһэн байгаа. Танкова колонно эмхидхэхын тулада 86.979 мянган түхэриг суглуулагдаһан байна. 153 вагон элдэб бэлэг, олон мянган хэһэг дулаан хубсаһан фронтдо эльгээгдээ. Немецкэ эзэмдэлгэһээ сүлөөлэгдэһэн нютагуудта туһаламжа болгон, 18 мянган толгой мал эльгээгдэбэ. Урьһаламжануудта бэшэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэгдэдэг байгаа.

Дайнай үедэ республика дотор Галуута Нуурай шулуу нүүрһэн дээрэ түлишын база байгуулагдаһан, сэмбын, махоркын фабрика болон бусад предприятинууд шэнээр баригдаһан юм. Мяха-консервын комбинадай коллективтэ ВЦСПС-эй болон СССР-эй мяхаһүнэй промышленностиин наркомадай дамжуулгын Улаан туг 4 дахин, Гүрэнэй «Оборонын Комитедэй туг» 3 дахин барюулагдаһан байгаа. Республикын хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэдтэ Гүрэнэй Оборонын Комитедэй туг 3 дахин, ВЦСПС-эй болон СССР-эй хэлхээ холбооной наркомадай 4 шан барюулагдаһан байгаа.

Дайнай һүүлээр СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ, мүн һэргээн бодхоохо табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ талаар Соведүүдэй үмэнэ шэнэ ехэ зорилгонууд табигдаба. Хүдөө тосхонуудые, һуурин газарнуудые һэргээн шэнэлхэ, гэр байрануудые олоор бариха, һургуулинуудай, эмнэлгын эмхи зургаануудай, хүүгэдэй яслинуудай болон садуудай, худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар Соведүүд ехэ юумэ хээ.

КПСС-эй түүхэтэ XX съездын һүүлээр Соведүүдэй ажал хүдэлмэри эли бодо һайжарба. Ганса нэгэ хүндэ шүтэн һүгэдэдэг ябадалһаа боложо, Соведүүд урдынгаа ажал-ябуулгада Советскэ Конституциин ёһо дүримүүдые хазагайруулдаг, мүн бусадшье дутагдалнуудые гаргадаг байба гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй тоосоото элидхэл соо хэлэгдэһэн байна.

Советскэ демократизмые али болохоор хүгжөөхэ, ажахы болон культурна барилгые хүтэлбэрилхэ талаар Соведүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа КПСС-эй XX съезд эли тодо заабаринуудые үгэһэн байна. Арад зонтой үдэр бүриин, улам нягта холбоотой болохо, советскэ хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжыень бүри гүйсэдөөр хангадаг болохо гэһэн эрилтэ Соведүүдэй үмэнэ съезд табиба.

КПСС-эй түүхэтэ XX съездын заабаринуудые хүтэлбэри болгон, Бурят-Монголой ажалшадай депутадуудай Соведүүд ниитын-эмхидхэлэй хүдэлмэриие ехэ һайжаруулжа, ажахын болон соёл болбосоролые хүгжөөхэ талаар, арад зоной культурно-ажаһуудалай хэмжээе саашадаа дээшэлүүлхэ талаар ехэ амжалта туйлаа.

1956 — 1957 онуудай туршада ажалшадай депутадуудай Соведүүд сессинүүдые үнгэргөө. СССР-эй, РСФСР-эй, БМАССР-эй Верховно Соведүүдэй депутадуудай, тэрэшэлэн нютагай Соведүүдэй депутадуудай тоосоонууд хаа хаанагүй үнгэргэгдөө. Тоосоо хэхэ үедөө депутадууд һунгагшадай шүүмжэлхы ажаглалтануудые шагнаһан, шэнэ захяа заабаринуудые абаһан байна. Эдэ бүхы уулзалгануудта депутадууд олониитын дүй дүршэлые халан абажа, Соведүүдэй болон депутадуудай ажал-ябуулгада бии байһан ехэ дутагдалнуудые обёорон хаража шадаба. Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд Соведүүдэй сессинүүд дээрэ элидхэлнүүдые хэдэг болонхой.

Партиин XX съездын болоһонһоо хойшо нютагай Соведүүдэй үүргэ улам бүри дээшэлнэ. Һаяхан РСФСР-эй Верховно Соведэй П зидиум хубилгагдаһан дүрим талаа. Энэ дүримэй ёһоор тосхо бүхы ажабайдалда хабаад ажалшадай депутадуудай Со дүүдэй эрхэнь, мүн уялгань нил үргэдхэгдөө. Тиин нютагай Со дүүд хүдөө ажахые хүгжөөхэ т бэй ямараар дүүргэгдэжэ бай тухай, үбһэ тарияанай, тэжээл лэдхэлгын, байра байдал барил түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ б һан тухай колхозой правлени дэй элидхэлнүүдые шагнаха, дээндэ туһалха эрхэтэй болобо.

Ажахыда, мүн соёл болбосор до айхабтар ехэ илалтын туйл дахатай хамта манай республик мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд о шороо. Республикын байгуула һан түрүүшын үедэ, 1940 он бо тор хүтэлбэрилэгшэд, түбхын рүүндэ бурят хүтэлбэрилэгш ехэ үсөөн, дуталдадаг байһан Харин мүнөө бүхы хүтэлбэри шэд дуталдахаяа болибо гэжэ лэхээр болонхой. Мүнөө бүхы нистрнүүд, мүн тэдээнтэй адли хэтэй зон дээдэ һургуулитай, за маниинь эрдэмтын нэрэзэргэ болоо.

Бурят-Монголой ажалшад Аг ехэ Октябриин 40 жэлэй ойе а хыдаа болон соёл болбосоро бүхы һалбаринуудта бүхэдэлхэ түүхэтэ ехэ илалтануудые туйл угтахаяа бэлэдхэжэ бай Республикын промышленность ул хүгжэнэ. Продукци бүтээхэ 1 оной түсэбые республикын п мышленна предприятинууд б зорһоонь урид үлүүлэн дүүргэ байгаа. Мүнөө жэлдэ бүри ехэ п мышленна продукци бүтээгдэхэ, нэ фабрика, заводууд баригд байна. Энэ жэлэй түрүүшын хах та продукци бүтээн гаргаха түсэ промышленна предприятинууд хы дээрээ 100,3 процентээр дүүр бэ. Түсэбһөө гадуур миллион т ригэй продукци бүтээн гаргагд Бурят-Монголой колхоз, совхоз 1956 ондо хүдөө ажахын проду нуудые ехээр абадаг болобо. Мя тоһо, һүнэй хүн бүхэндэ хүртэ талаар США-е ойрын жэлнүү хүсэхэ гэһэн зорилгые дүүргэх түлөө республикымнай хүдөө а хын хүдэлмэрилэгшэд бүхы совет арадтал шэн габьяатайгаар тэм жэ байнхай. Республикын кол зууд байгша оной түрүүшын хадта нёдондо жэлэй энэ үеынх орходоо 12,4 мянган тонно һү, 2 тонно мяха, тэрэ тоодо 2 тонно гахайн мяха, 27 тонно ноoһо ехээр абаа. Н һо гүрэндэ тушааха жэлэйн түсэбые, мүн һү гүрэндэ тушаа худалдаха жэлэйнгээ түсэбые р публикамнай болзорһоонь ур дүүргэбэ.

Бэеэ даанхай Бурят-Монгол захиргаанай экономическа ра байгуулха тухай правительств шиидхэбэриие республикын аж шад урма баяртайгаар угтаба.

Бурят-Монголой ажалшад г хамшагта һайндэр — Бурят-М голой һайн дураараа ород гүрэн ниилэһээр 300 жэлэй ойе тэмдэг хэ баярта бэлэдхэжэ байна. Э баярые бидэнэр 1959 ондо тэмд лэхэбди.

Манай ороной бүхы автоном республикануудтал адли Бур Монголой АССР СССР-эй Верх но Соведтэ тусгаар түлөөлэгдэ Арад зоной хэдышье тоотой һаа илгадгүй, Национальностьнууд Соведтэ республикаһаа 11 депу һунгагдана. Национальностьнууд Соведтэ һунгагдаһан, дүрбэ хи зарлалай СССР-эй Верховно С ведэй депутадуудай дунда Бур Монголой үнинэй уранзохёолшо Х ца Намсараев, Элүүрые хамга гын министр В. Р. Боянова гэш оролсоно. Нүхэр Боянова СССР Верховно Соведэй Президиумэй шүүндэ һунгагдаа. Гадна, пр фессор, ветеринарна науканууд доктор В. Р. Филиппов, паровоз машинист, Сталинска шангай л реат Д. Н. Ягодин, багша И. Панчукова, совхозой хониш Жамьянова Хандажап болон Б рят-Монголой ажалшадай тү түлөөлэгшэд СССР-эй Верхов Соведэй депутадуудаар һунгагд хай.

⁂

Манай социалистическэ гүрэ 40 жэлэй турша соо байха үе Коммунистическэ партиин хүтэлб ри доро ажахые болон соёл б босоролой хүгжэлтые хүтэлбэри талаар, гүрэн түрые хүтэлбэри хэрэгтэ үргэн олониитые хаба дуулха талаар Соведүүд айхабт ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Ма Советскэ гүрэнэй үндэһэ һуури бигша Агууехэ В. И. Ленинэй һ гаал заабариие шууд бэелүүл Коммунистическэ парти хүдэл ришэн, тарияашадай Советскэ гү нэй политическэ үндэһэ һуури б логшо Соведүүдые али болохо бэхижүүлнэ.

ҮНЕЭН БҮРИДЭ 10 тоннохоо, ХОНИН БҮРИДЭ 1—1,5 центнерһээ БАГА БЭШЭ СИЛОС ДАРАЯ!

ТАНАЙ КОЛХОЗ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө хэр дүүргэжэ байнаб?

★ ★

Ашангынхид аали нобшоор ажаллана

(Хориин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо тэжээл бэлэдхэлгэ муугаар ябуулагдана)

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо адуу мал олонтой колхозуудай нэгэнниинь юм. Энээнһээ урда жэлнүүдтэ үбһэ тэжээл, илангаяа шэмэтэ тэжээл тон багые бэлэдхэжэ, малайнгаа үбэлжэлгые хүндэ хүшэр байдалда үнгэргэдэг, тиимэһээ малаа олоор гарзалуулдаг, турааһаг, ашаг шэмэ багаар абадаг байгаа.

Гэбэшье, мүнөө жэл түс колхоз урдынгаа алдууе дахяад дабтажа байна. Мүнөө тус колхоз тэжээл бэлэдхэлгээр аймаг соогоо тэжээл ехээр гээгдэжэ ябана. Үбһэнэй оройһоор һара шахуу болобошье, ойдоо 1448 гектар сабшаад байна. Тэрэнэйнь миил 490 гектарай үбһэн сомогдонхой. Олон газарта сабшаһан үбһэнниинь тармагдангүй, тэрэшье һаа валдаа гутажа, харлажа захалаа. Тиигэжэ тус колхоз түрүүлэгшэнь нүхэр Б. Б. Цыденов, парторганизацинь секретарь нүхэр Д. Ц. Цыбиков) хори мянга шахуу центнер үбһэ абаха аад, мянга шахуу центнер үбһэ бэлэдхэһэн гэхэ, али түсэбөө 5 процент дүүргээ. Тиихэдэ 2350 тонно силос дараха аад, даража эхилээдүй.

«Хура бороо ходо орожо, ажал хүдэлмэриимнай һаатуулна» гэһэн шалтаг барижа, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгые урадхаха хэмжээ абаагүй. Гадна олонхид үбһэнэй хүдэлмэриие жэгдэжэ эхилжэ ядажа, хожом болотор сабшалан дээрэ бүхы хүсэеэ элсүүлээгүй байха юм. Аймагай олонхи колхозуудай июлиин тэнгээр тэжээл бэлэдхэлгые түлэг ябуулжа байхада тус колхоз өөдтэй урагшаа ябаагүй байгаа. Нүхэд Бадмаев Намаев хоёрой хүтэлбэрилдэг комплексно бригадада ажалай эмхидхэл тон муу.

Үнгэрхэдөө августын 1 болотор дэхи Хориин МТС-эй тракторна бригада тэжээл бэлэдхэлгэдэ ороогүй байгаа, мүнөөшье ажалайнь хэмжээ тон бага байһаар. Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ ажал хүдэлмэриие комплексноор механизацилнагүй.

Тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд, нэн түрүүндэ правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Цыденов, парторганизациин секретарь нүхэр Цыбиков энэ байдалаа заһахые оролдоногүй, мүнөө хүрэтэр тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин аали нобшоор ябажа байхада бодото хэмжээ абанагүй. Тэрэнэй эсэстэ мүнөө хүрэтэр тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы хүсэеэ, арга боломжоёо элсүүлээгүй байһаар. Тус колхоздо хүдэлмэридэ ябаха шадалтай 214 хүн бии. Теэд тэдэнэй оройдоо 88 хүн, тэрэ тоодонь городһоо ерэһэн 20 хүн, 30 гаран һурагшад ба һаалишад ябана. Үлөөшэ хүнүүдэй хаанашье ябаһыень колхозой правлениин хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөөшье мэдэнэгүй. Хүдэлмэриин түсэбшье табигдаагүй, хэнэй юу хэхэнь, ямар бригадын хаана тэжээл бэлэдхэхэнь түрүүшээр мэдэгдээгүй, эмхи гуримгүй байгаа.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ ябагшадай ажалайнь эмхи тон муу зандаа. Эндэ һаяхан августын нэгэ наратай сэлмэг үдэр ехэ талмайн үбһэ тармажа бухаллаха, сомохо гэһэн аад, энэ хүдэлмэри хоёрдохи комплексно бригадада хэглээгүй шахуу үнгэршөө. Тиихэдэ энэ бригадада 9 колхозник ажал хэнгүй миил байгаа. Мүн энэ үдэр тармалга хэхэ тракторна агрегат хүнүүдэй үгыһөө боложо, хахад үдэр соол ажаллаа.

Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ ябаһан колхознигууд болон механизаторнуудай дунда эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Үбһэшэдэй хоорондо социалистическэ мүрысөөн ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүнгүүд саг соогоо гаргагданагүй. Нэгэшье бригада, звенодо показателиин доска байдаггүй. Агитаторнууд үбһэшэдэй дунда ямаршье хүдэлмэри хэдэггүй байха юм. Иимэ байдалаа мэдэжэ байгаад парторганизациин секретарь нүхэр Цыбиков хэмжээ абанагүй.

Д. Будаев.

★

Ожорһоор силос дарана

Ойрын жэлнүүдтэ үнеэдһээ 2—3 дахин ехэ һү һаадаг болохын тула Заиграйн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхид шангаар тэмсэжэ байнхай. Тиигэжэ энэ жэлэй январиин 1-һээ хойшо үнеэн бүриһөө мянга гаран литр һүн һаагдаа. Июль һарада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 165 литр һүн һаагдаба. Август соо һү һаалга улам дээшэлнэ. Энээнэй ашаар колхоз гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 115 процент дүүргээ. Гүрэндэ һү тушаалга үргэлжэлһөөр.

Шэмэтэ тэжээл үнеэдтэ эдюулхэдэ һүнэй ехээр гарадаг байһыень һайнаар ойлгоһон энэ колхозойхид мүнөө жэлдэ малдаа силос хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр даража абаха гэжэ шиидэһэн байна. Энээнэй тулада үргэлжэ ехэ полинууд дээрэ кукуруза, наран сэсэг гэхэ мэтын ургамалнууд таригдаа һэн. Кукурузынгаа хуряагдажа захалтар энэ колхозойхид хээрын ногоогоор, ожорһоор силос даража захалһаар үнинэй. Мүнөө ожорһоор хамта 100 тонно силос дарагдаба. Силос даралгада һаалишад Надежда Афанасьева, Надежда Леонова, сельсоведэй секретарь Мария Афанасьева гэгшэд, Ново-Брянска МТС-эй нүхэд Тютрин, Заиграев, Шитин гэгшэдэй хүтэлбэрилжэ байдаг тракторна бригадын механизаторнууд һайнаар ажаллана. Ожорһоор силос даралга үргэлжэлһөөр. Һаяын үдэрнүүдтэ кукурузын полинууд хуряагдажа, силос дарагдажа захалхань.

Ф. Иванов.

Улаан туг абаба

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ силосэй ехэ туһатайе мүнөө һаалишан бүхэн һайн мэдэдэг болонхой. Тиимэһээ, Иволгын аймагай «Коминтерн» колхозойхид силос даралгада ехэхэн анхарал хандуулна. Колхозой һаалишад, һүнэй фермын хүдэлмэрилэгшэд үнеэн бүридөө 10 тонно силос бэлэдхэхэ гэжэ шиидэһэн байна. Нэн түрүүн 2-дохи комплексно бригадынхид энэ хүдэлмэри эхилээ. Богонихон болзор. соо 50—50 тонно багтаха гурбан нүхэн силосээр дүүргэгдөө. Мүн ондоо 2 бригадада силос эмхитэйгээр дарана.

Силос даралгада колхозой һаалишад, шефскэ туһаламжа үзүүлжэ байһан аймагай финансын таһагай хүдэлмэрилэгшэд, багшанар эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Силос даралгаар дэлгэрһэн мүрысөөндэ 1-дэхи комплексно бригадынхид илажа, колхозой правлениин ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абаба.

Г. Васильев.

Үбһэ хуряалгын түрүүшүүл

Түнхэнэй аймагай «Победа», «Красный пахарь», Жуковай, Буденныйн, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта сабшалангайнь дэхи талмай сабшагдаһан, хэдэн зуун тонно силос дарагдаһан байна.

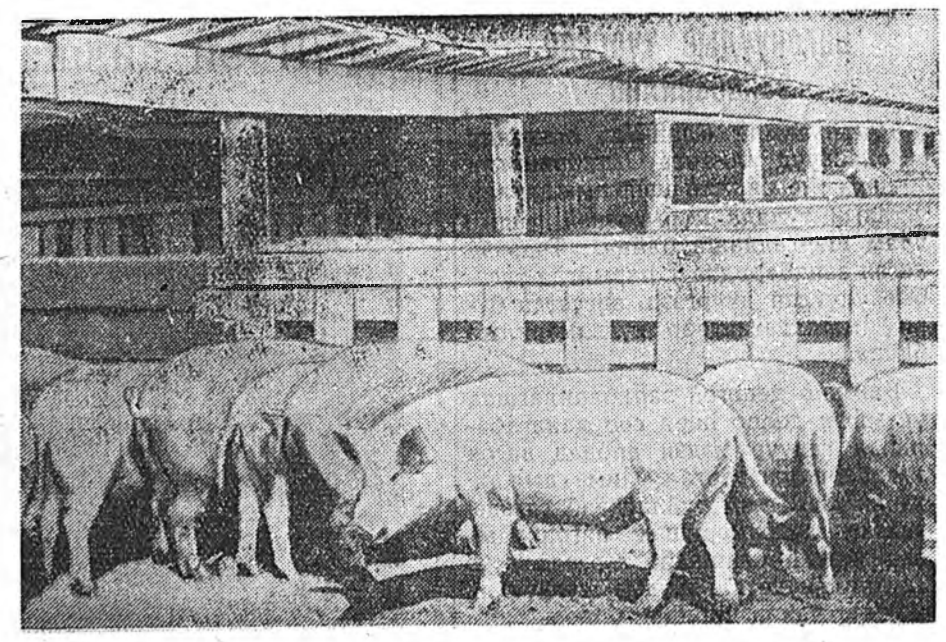
«Победа» колхоздо үбһэ хуряалга дээрэ нүхэр М. П. Пермяковой хүтэлбэрилдэг комплексно бригадынхид түрүүлжэ ябаца. Эндэ тэжээл бэлэдхэлгэ дүүрэхэ болонхой. Мүн XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо тэжээл бэлэдхэлгэ эмхитэйгээр ябуулагдана. Нэгэдэхи комплексно бригадада ажаллажа байһан Сосор Гармаева, Дарма Манзаров, Нима Убушеев, Анна Дондукова, Виктор Шубин, Дамдин Убушеев гэгшэд үдэртөө 40 сото гараар сабшахын орондо 70—80 сото хүрэтэр сабшана. Энэ бригада үбһэ сабшаха түсэбөө дүүргэхэ дүтэлжэ байна.

«Красный пахарь» колхоздо Василий Щехинэй звено мүрысөөндэ түрүүлжэ колхозой правлени ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг, 500 түхэриг мүнгэн шан абаба.

А. Мангатханов.

Бичурын совхоздо

Байгша оной март һарада Заганай сомоной «Коммунизм», Бодонгуудай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудые нэгэдүүлээд, Бичурын хониной совхоз тогтоһон юм. Тэрэ гэһээр богонихон саг үнгэрбэшье, шэнэ совхозой ажабайдалда нилээд ехэ хубилалта боложо, ажалай түрүүшын амжалтанууд туйлагдажа эхилээ. Энээн тушаа хэдэн бэшэг зорюулагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совхозой шахагдажа байһан гахайнууд.

1. МАЛАА БЭЛШЭЭН ТАРГАЛУУЛНА

Апрель, май һарануудта бүхы малаа эрэ эмээрнь, бага ехээрнь илгажа гүүртэ, отарануудые эмхидхэһэн байна. Мүнөө үедэ эбэртэ бодо малай табан гүүртын мал бэлшэн таргалжа ябана. Тэрэнэй хоёрынь—эрэ хашарагууд, сарнууд, бэшэнь—эмэ хашараг, гунжад юм

Бэлшээн таргалуулгада табигдаһан бодо малнууд тус бүридөө (шэхэндээ) номертойнууд, тэдэнэие һара бүри амяар амяарынь шэгнэдэг заншалтай. Июнь һарын дүнгөөр эрэ малын дунда зэргээр 600 граммаар, эмэнүүдынь—700 гаран граммаар үдэр бүри шэгнүүрээ нэмээгээ.

Июль һарада адууһа малынь улам мяхажажа, шэгнүүрээ бүри ехээр нэмээһэн байна. Эрэ мал бүхы дээрээ сүүдхэдээ нэгэ килограммһаа дээшэ нэмээ. Доржо Цыбановай адуулжа байһан эрэ хашарагууд сүүдхэдээ июль һарада 1 килограмм 100 граммаар мяхажаа.

Бэлшээри дээрэ таргалуулагдажа байһан эбэртэ малай гүүртэнүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ малшан Боролдой Ленхобоева түрүү һуури эзэлнэ. Энэ малшанай адуулжа байһан эмэ хашараг гунжануудынь июнь һарада сүүдхэдээ 740 граммаар, июль һарада—1 килограммаар шэгнүүрээ нэмээгээ юм.

Мүн малшан Цыбикжап Цырендоржиев малаа шадамараар таргалуулна. Тэрэнэй адуулжа байһан мал июнь һарада үдэртөө 720 граммаар, июль һарада—900 гаран граммаар шэгнүүрээ нэмээһэн байна.

Түрүү малшад ямар аргаар иимэ һайн үрэ дүн туйланаб гэхэдэ, тэдэнэр малаа шадамараар бэлшээнэ, бэлшээридэнь үглөөгүүр эртэ, 4 час багта малаа гаргана, үдын шанга халуунда 2 часай туршада тиирүүлээд, һүниин 11 час болотор адуулдаг байха юм.

Тэдэнэр бэлшээрээ зүбөөр ашаглаха хэрэгтэ анхаралаа ехээр табидаг. Бүхы даалгагдаһан бэлшээрээ гурба—дүрбэн газар болгожо хубааридлаг. Тиихэдээ тус бүридэнь модо шугытай, уһалууритай гол газартай, хада гүбөөтэйшье бэлшээри байхаар хараалдаг. Юуб гэхэдэ, үдэртөө малаа нэгэл газарта ээрээд байдаг бэшэ, харин хэдэн дахин һэлгэжэ адуулдаг юм. Бүгшэм халуун сагта малаа һэбшээтэй үндэр газарта, һалхитай бороотой үдэр модо шугытай нэмэри газарта адуулдаг заншалтай. Һүниин сагта байрадаа дүтэ, тала газарта адуулдаг юм.

— Элэ бүгэдэһөө гадна малые һайнаар таргалуулхын түлөө бэлшээжэ ябахадаа тэдэнээ шадаал һаа дурань соонь залажа, бөөгнэрүүлэнгүй адуулхада һайн,—гэжэ тэдэ дүршэл ехэтэй малшад хөөрэдэг.

Үбэлжэлгын үедэ тамираа алдаагүй, ногоон дээрэ гарахадаа һайнаар адуулагдаһан мал бэеэр томо, хүндэ татадаг байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ, энэ жэлэй түрүүшын хахадта совхозой гүрэндэ тушааһан эбэртэ малайнь толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 356 килограмм болоһон байна.

— Мүнөө жэл гүрэндөө бүхыдэнь тарган мал тушаахабди. Гүрэндөө тушаагдаһан эбэртэ малай толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 320 килограммһаа доошо байхагүй,—гэжэ совхозой зоотехник Анна Григорьевна Сахарова мэдүүлнэ.

Бэлэдхэлдэ тушаагдаха хонид мүн лэ һайнаар бэлшээн таргалуулагдажа байнхай. Жэлэй түрүүшын хахадта тушаагдаһан хонидой дунда зэргын шэгнүүр 43,3 килограмм татаа. Мүнөө 901 хонин бэлшээн таргалуулагдана. Хонишон Бальжин Чимитов харууһалжа байһан 401 хонинойнгоо толгой бүриинь шэгнүүрые адагынь 50 килограмм болгохо уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлхын хойноһоо тэмсэнэ.

2. ГАХАЙ ОЛООР ШАХАГДАНА

Гахайнуудайнгаа үүлтэрые һайжаруулжа, мяха гүрэндөө ехээр тушаадаг болохын түлөө эндэхид колхоз байхаһаа оролдожо эхилһэн юм. Мүнөө совхоз болоһоор энэ хэрэгынь улам урагшатайгаар бэелүүлэгдэжэ байнхай. Һаяхан Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозһоо үүлтэр һайнтай 16 эмэ гахай асарһан байна. Тэрэнэй ашаар муу үүлтэртэй эхэ гахайнуудаа бултыень шахажа, бэлэдхэлэй пунктда тушааха арга олгоо.

Жэлэй эхилһэнһээ хойшо гүрэндэ адагынь нэгэ центнер татадаг 43 гахай тушаагдаа. Мүнөө үедэ 107 томо, 100 толгой жэжэ гахайнууд шахагдажа байнхай.

Нарин, Заган гэжэ газарта совхозой гахайн фермын олонхинь байрладаг. Эндэ шахагдажа байһан гахайнууд, эхэ гахайнууд, бордогдожо байһан поршоонхонуудшье бии. Гахайн үбэлэй, зунай байранууд шэнээр баригдажа дүүрээд байнхай. Илангаяа мүнөө үедэ гахайнуудаа байлгажа байһан зунайнь байра зохидоор түхеэрэгдэнхэй.

Һонирхолтой талань юуб гэхэдэ, таһалгануудайнь хоорондохи хана гахайнуудай өөһэдөө эдеэлхэ кормушкатай болгогдонхой. Тэрэ кормушка соонь хуурай тэжээл хэжэрхихэдэ хоёр талаһаань таһалгын гахайнууд тусхай забһараар хоншоороо шэхэжэ, эдеэлдэг байха юм. Иимэ аргаар түхеэрэгдэһэн кормушкада барилгын материал бага гаргашалагдахаһаа гадна, гахайн байра соо тэрэ үлүү һуури эзэлхэгүй болоно бшуу. Мүн иимээр түхеэрэгдэһэн үшөө нэгэ ута хашаан хойгуурынь гонзойно.

Түрүүшын таһалга соо шахагдажа байһан 15 гахай байлгагдана. Мүнөө тэдэнэй толгой бүриин шэгнүүр 1,1 центнер татана. Удаадахи таһалга соонь нэгэ центнер шэгнүүртэй болоһон 14 гахай хаагданхай. Нэгэдэхи, хоёрдохи таһалгын гахайнууд гүрэндэ һаяар тушаагдаха юм. Шахагдажа байһан гахайнуудынь сүүдхэдээ дунда зэргээр 400—500 граммаар нэмэнэ.

Саашанхи таһалганууд соонь гахайнууд ехэ багаараа, эмэ эрээрээ, бэеынгээ шэгнүүрээр илгагдажа тэжээгдэнэ. Нэгэ таһалга соо гологдоһон, муу үүлтэрэй хорёод эхэ гахайнууд шахагдажа байна. Эгээн һүүлшын таһалганууд соо эхэһээ һаяхан һалгаагдаһан зуу гаран поршоонхонууд бордогдожо эхилээ. Мүнөө эдэ поршоонхонууд бүхэли үдэртөө ногоон дээрэ бэлшээд, үдэшэндөө хуурай тэжээл эдидэг. Иигэжэ тэжээгдэһэн гахайнуудай мяханай өөрынь үнэ сэп химда байдаг ха юм. Мүн шахагдажа, тэжээгдэжэ байһан гахайнуудташье ногоо сабшажа асараад, жэжэхэнээр хэршэжэ үгэдэг. Гахайнуудай байһан таһалга соогуур хэлхы хобоо табигданхай, тэрээн соогуурынь булагай сэбэр уһан хододоо урдажа байдаг.

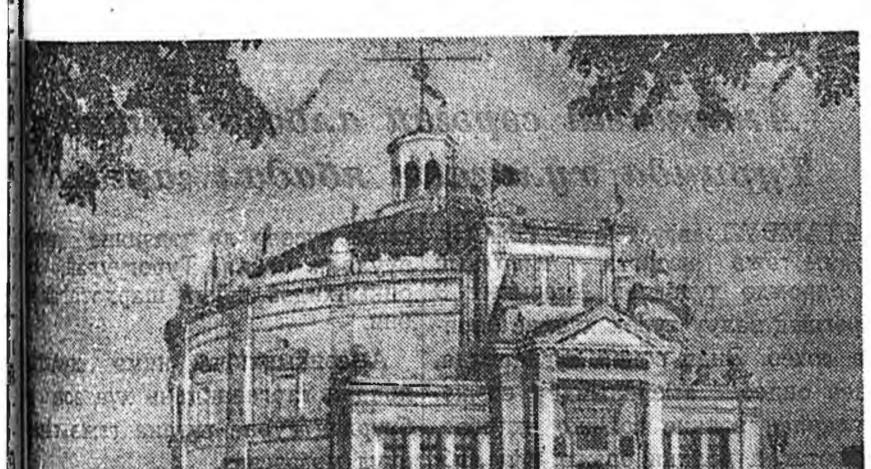
Фермэдэ дүтэхэнэ хартаабха, кукуруза таригданхай. Иигээд намар тээшээ хартаабхын тарилга дээрэ гахайнууд бэлшээгдэхэ, кукурузын ногоогоор силос даргдаха юм.

Б. ГЫЛЫКОВ.

Бичура, Шэбэртэ.

А. БАДАЕВ

КРЫМЭЙ ТҮҮХЭТЭ ГАЗАРНУУДААР

Севастополиие хамгаалһан тухай панорамын байшан.

Герой-город Севастополь

Ленинград, Сталинград, Одесса, Севастополь гэдэг герой-городууд манай оронойминай городуудай дунда үндэтэ һуури эзэлнэ. Эдэ городууд манай зонойнгоо түүхэдэ мүнхэ хуудаһануудые бэшэһэн байна. Тиимэһээ, эдэнэрээрээ омогорхохо ёһоотой омогорхонобди.

Севастополь түүхэ дотороо хоёр дахин хари гүрэнэй булимтарагшадтай тэмсэжэ, шэн габьята, баатаршалга гаргаа. 1854—55 ондо болоһон Крымскэ дайнай үедэхи, 1941—45 онуудтахи Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэхи геройскол Севастополиие бүхы дэлхэй мэдэ сууряуулна.

Герой-городой уранһайхан архитектуратай ордон байшангуудые, үдхэн ногоон набшаһатай мододоор, янза бүриин сэсэгүүдтэй клумбануудаар шэмэглэгдэнхэй үйлсэ, бульвар болон талмайнуудые түрүүшынхеэ хараһан хүн, 1944 ондо фашистска эзэмдэгшэдһээ Севастополиин сүлөөлэгдэхэдэ бүтэн гэр эндэ үгы шахуу байһан юм гээ һаа этигэхэгүй.

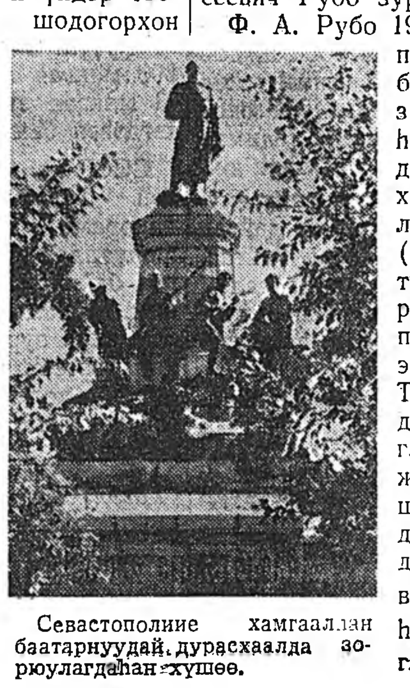
Хэрбээ урдын дайнай һүүлээр городые һэргээн бодхоолгодо олон арбаад жэл хэрэгтэй байһан һаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр энээндэ миил хэдэхэн жэл хэрэглэгдээ. Түрэл Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын анхаралай ашаар, бүхы совет арадай туһаламжаар урдынхиһаа үшөө һайхан, үшөө томо ехэ город болоһон байна.

Севастополь городнай түүхэтэ газарнуудаар, элдэб памятнигуудаар элбэг юм. Үнинһөө хойшо мүнөө хүрэтэр болоһон гайхамшаг событинууд, Севастополиин хүн зоной, Хара далайн флодой сэрэгшэдэй революционно ёһо заншал тэндэ эли тодоор харуулагдана. Эдэ газарнууд, памятнигууд хүмүүжүүлхы тон ехэ удхашанартай.

„1854—55 ондо Севастополиие хамгаалһан" тухай панорама

Городой центртэхи таримал сэсэрлигээр хушагданхай үндэр тэбтэг добуунай оройдо шодогорхон башнитай түхэреэн сагаан ордон хүнэй анхарал холоһоо татана. Энэнь «Севастополиие хамгаалһан» тухай суута панорамын байшан гээшэ.

1854—55 ондо Севастополиие хамгаалһан түүхэтэ памятник болохо уран гоё архитектуратай панорамын байшангай дэргэдэ үдэр бүри хүн зон олон байдаг. Манай ороной бүхы нютаг хизаарнуудһаа ажалшад, колхознигууд албахаагшад, һурагшад, сэрэгшэд экскурсяар ерэнэ.

Севастополиие хамгаалһан баатарнуудай дурасхаалда зорюулагдаһан хүшөө.

Севастополиие хамгаалгын 50 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, 1905 оной майн 14-дэ энэ панорама нээгдэһэн байгаа.

1853—1856 ондо Крымскэ дайн болоһон юм. Крым, Кавказ, Бессарабиие эзэлжэ, Хара далай дээгүүр торолтогүй тамардаг болохын тула Англи, Франци, Турци гурбан нэгэдээд, гээгдэнги, крепостной байдалтай хаанта Россида добтолоо һэн. Дайсанай булюу хүсэтэй сэрэг Крымдэ буужа, Хара далайн Флодой база болохо Севастополиие уданшьегүй хүреэлһэн юм. Тиихэдэ ородой сэрэгүүд Севастополиие 349 үдэрэй туршада баатар габьятайгаар хамгаалһан түүхэтэй.

1855 оной июниин 6-да дайсадай добтолгые бэрхээр гэдэргэнь сохиһон олон хүн зоной баатаршалгые тус панорама харуулна. Энэ ехэ зурагые Петербургска уран зурагай академиин профессор Франц Алексеевич Рубо зураһан байна.

Ф. А. Рубо 1901 ондо Севастополь ерэжэ, дайнай болоһон түүхэтэ газарнуудтай танилсаһанай, байлдаанда хабаадагшадтай хөөрэлдэһэнэй һүүлээр Мюнхендэ (Германи) тусхай түхеэрэгдэһэн түхэреэн павильон соо панорамаяа зуража эхилһэн байгаа. Тэрэнь гурбан жэлдэ зурагдажа дүүргэгдээд, сэрэгэй инженер Энберг гэгшын проектээр, 4-дэхи бастионой урдахи түүхэтэ бульвар дээрэ баригдаһан ордон соо үлгэгдөө һэн.

Малахов курганда ошохо ехэ үүдэн.

Искусствын эрхим зохёол болохо энэ панорама уран зурагай саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ тон ехээр нүлөөлөө. Зурагай утань 115 метр, үндэрынь 14 метр, бүхы талмайнь 1610 дүрбэлжэн метр болодог.

Байшангай тэг дунда харалгын талмай түхеэрэгдэнхэй. Тэрэ талмайһаа зурагай доодо хажуу хүрэтэр хамгаалгын барилганууд, блиндаж, землянканууд баригданхай. Элһэтэй мэшээгүүд, һандархай торхонууд, үхэр буунууд, элдэб зэр зэмсэгүүд табигданхай. Зурагай доодо хажуунь наанахи газартаа хүнэй илгахын аргагүйгөөр, шэлжэн ниилэнэ.

Эртэ үглөөгүүр. Наранай һулахан элшэ хадануудай оройе, Севастополиин бухтануудые, һандаршанхай олон гэртэй городые гэрэлтүүлнэ. Һаяхан дэгдэжэ байһан манан жалгануудай дээгүүр сайбайна. Үүлэгүй тэнгэри, үлгэн номгон далай. Байлдаанай газар дариин утаагаар хушагданхай. Тэрэнэй хоорондуур аяар саана добтолжо ябаһан дайсанай сэрэгүүд харагдана.

Хүреэлэлгэдэ оробошье, 9 һара соо шэн зоригтойгоор тэмсэжэ байһан город дээрэ түймэрэй утаан бушхана. Городой мэдээжэ, танил гэрнүүд, Графай пристань, Хара далай, дайсанай корабльнууд, Хойто бухтын эхиндэ шэнгээгдэһэн ородой корабльнуудай мачтанууд, Константиновска, Павловска, Николаевска батарейнүүд харагшадай анхарал хандуулна.

Зурагай наада талада эмнэлгын газар харуулагдана. Операци хэдэг землянкын дэргэдэород арадай агууехэ хирург Н. И. Пирогов һаяхан тэргэһээ буугаад, сэрэгэй эмшэндэ заабари үгэжэ байна. Пироговой ерэһэндэ баярлаһан медицинын сестра землянка сооһоо бултайнхай. Шархатаһан солдадууд газар дээрэ һуугаад, хэбтээд, бэе

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Манай республикын hонин

Вагонуудые түргөөр заhабарилна

Түмэр замай Улан-Удэ станциин вагоннигууд алдарта Октябриингаа 40-дэхи ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтахын тулада мүрысөөнэй эршые улам шангадхажа байна. Тэдэнэр вагон заhабарилха 7 hарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээд, августда бүри амжалтатайгаар хүдэлмэрилжэ байна.

Вагонно депогой заhабарилагшад үнгэрhэн долоо hара соо даалгабариhаа гадуур хэдэн арбаад вагон заhабарилжа гаргаа. Иимэ амжалта хайшан гээд туйлагдааб гэхэдэ, эндэхи хүдэлмэришэд вагонуудые задалхадаа саашадаа хэрэглэгдэжэ боломоор детальнуудые суглуулан абажа, дахин табидаг болоо. Энээнэй гшаар ехэхэн булад болон бусад материал арбилдаг болоо. Тиихэдэ заhабарилгын хүдэлмэрине узловой аргаар хэжэ, нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо заhабарилгынгаа хүдэлмэрие 1,3 часаар түргэдхөө.

Тэгэшэлэн станцида ерэhэн ашаатай поезднуудай вагонуудые харуулагшад хүдэлмэридөө шэнэ арга хэрэглэнэ. Тиигэжэ ашаатай вагонуудта техническэ харууhан түргөөр хэглэдэг болоо. Инженер нүхэр Макаровай хүтэлбэреэр вагонуудай заhабарида хэрэгтэй болоhон запасной часть, зэр зэмсэгүүдые зөөхэ тусхай тэргэ зохёогдожо, вагоннигуудай хүдэлмэри ехээр хүнгэдхэгдэбэ.

Жэлэй хоёрдохи хахадай эхинhээ нүхэр Афанасьевай даалаг халаанай хүдэлмэришэд мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Тус халаанай түмэршэ дархан А. Чернего, модошо дархан П. Шубин, хүдэлмэришэн Г. Подышев болон бусад Октябриин hайндэрэй хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа дүүргэхын түлөө ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа байна.

М. Кандабаев.

900 тонно силос дарагдаа

Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозойхид адууhа малдаа шэмэтэ тэжээл ехээр бэлдэхын тула оролдожо байна. Хээрын ногоогоор эндэ олохон тонно силос дарагдаа. Энэ хүдэлмэридэ 50 гаран хүн хабаадана. Силос даража үргэлжэлhөөр.

М. Очиров.

Мүнгэн шанда хүртөө

Эд бараа хэрэглэгшэдэй кооперациин бэлэдхэл эрхилдэг хүдэлмэрилэгшэд үндэгэ худалдан абаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Түнхэнэй аймпотребсоюзайхид жэлэйнгээ түсэб августын 15-да 130 процент дүүргэжэ, мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлбэ. Байкало-Кударын, Прибайкальска, Иволгын аймпотребсоюзууд үндэгэ худалдажа абаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Бурмонкоопсоюзай правлени үндэгэ бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ шалгарhан хүнүүдые шагнахынь тула эдэ аймпотребсоюзуута 2800—2800 түхэриг үгэбэ.

К. Данилов.

ГДР-эй айлшад Улан-Удэ бууба

Бүхэдэлхэйн залуушуулай болон студентнэрэй VI фестивальда хабаадаhан Германска Демократическа Республикын залуушуулай түлөөлэгшэд—хатарай ансамблиинхид Монголой, Корейч, Вьетнамай залуушуулай делегациин уряалаар Монголой Арадай Республика, Корейскэ Демократическа Республика, Вьетнамай Демократическа Республика ошожо ябана.

ГДР-гэй залуушуулай түлөөлэгшэд замдаа манай республикын түб хото—Улан-Удэдэ зогсожо, городой культурна эмхи зургаануудтай танилсаба.

Айлшад хизаар ороноо шэнжэлхэ музейдэ орожо хараа. Тэдэнэр бурят, эвенк арадуудай ажабайдал, ажаhуудалые hонирхон, түүхэтэйнь танилсаа. Республикын байгаалиин баялигые харуулhан таhаг айлшадай анхаралые ехээр хандуулба. Гусиноозерск городой дунда hургуулиин 7-дохи классай hурагшадай хэhэн нүүрhэнэй шахтын македые айлшад hайхашаагаа.

Бурят-Монголдо арадай гэгээрэлэй али тухай түргэнөөр хүгжэhые харуулhан диаграмманууд, фото-зурагуудые тэдэнэр hонирхоо. Германска Демократическа Республикын залуушуулай түлөөлэгшэд республикын промышленна предприятинуудай: паровозо-вагонно заводой, сэмбын фабрикын бүтээн гаргадаг зүйлнүүдые хаража, hонирхобо.

Үдэшэлэн хани барисаанай вечер боложо, тэрээнние ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой обкомой секретарь Заиграев нээгээ. Хүндэтэ айлшадые, ГДР-гэй залуушуулай түлөөлэгшэдые эдир пионернүүд халуунаар амаршалан, баглаа сэсэгүүдые барюулба.

Городой залуушуулай үмэнэhөө ВЛКСМ-эй городской комитедэй секретарь нүхэр Матвеев хүндэтэ айлшадта үнэн зүрхэнэй халуун баяр хүргэн, амаршалаа. Делегациие толгойлогшо Кнор айлшадай зүгhөө баярай үгэ хэлэбэ.

Һүүлдэнь ехэхэн концерт болоо. Тэрээндэ городой самодеятельностиин коллективүүд, айлшад хабаадалсаа.

Энэ вечер Советскэ Союзай болон Германска Демократическа Республикын залуушуулай хоорондохи ахадүүгэй харилсаа холбооной улам улам бэхижэжэ байhые эли тодоор гэршэлэн харуулба.

Ц. Дугаров.

Улаан партизанууд залуушуултай уулзаба

Забайкальеда Совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэhэн улаан партизанууд Хориин аймагта олохон юм. Һаяхан аймагай культурын байшан соо залуушуул сугларжа, улаан партизануудтай уулзаба.

КПСС-эй Хориин айкомой секретарь Б. Ц. Цыжипов хаанта засагые унагаахын түлөө большевигүүдэй партиин тэмсэhэн гайхамшагта тэмсэл тухай, Бурят-Монголдо Совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэл тухай залуушуулда хөөрэжэ үгөө.

Һүүлээрнь 1-хи империалис дайнда хабаадаhан, улаан партизан Федор Павлович Фомин 1918—1920 онуудта Бурят-Монгол дотор дэлгэрhэн партизанска хүдэлөөн тухай тодорхойгоор хөөрэбэ.

—Тэрэ үедэ бэрхэшээлтэй саг байhан юм. Эдихэ хоол, буу зэбсэгээр дутабашье, арад зон диилэжэ, өөрынгөө засаг түрэ тогтоожо шадаhан байна гэбэ. Мүнөө манай залуушуул золтой жаргалтай ажаhууна. Тэрэнээ арьбадхан, арад зонойнгоо аша туhада ажаллахадаа, hургуулида hурахадаа амжалта туйлахыень залуушуулда хүсэбэ.

Мүн граждан дайнда хабаадаhан Д. Д. Бакшеев, Д. М. Скворцов гэгшэд үгэ хэлээ. Аймагай залуушуулай үмэнэhөө ВЛКСМ-эй айкомой секретарь Н. Кишенек үгэ хэлэбэ.

Д. Матвеев.

★Арадай демократиин оронуудта★

„Эб найрамдал“ гэжэ маркын Хитадай паровозууд

Синьхуа агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, августын 16-да паровоз бүтээлгын Датунска заводой барилга эхилбэ. Энэ оньhожоруулагдаhан томо предприяти болохо юм. Түрүүн дүүргэхээр хараалагдаhан хүдэлмэриин хэгдэхэдэ, тус завод жэл бүри 400 паровоз бүтээдэг байха.

Советскэ мэргэжэлтэдэй туhаламжаар Хитадай инженернүүд энэ заводой проектыень зохёогоо. Тус завод гол түлэб Хитадта бүтээгдэhэн түхеэрэлгээр хангагдаха, тиигээд Хитадай мэргэжэлтэдэй зохёоhон «Эб найрамдал» гэжэ маркын паровозуудые бүтээхэ юм.

Мүнөө Хитадта бүтээгдэдэг эрхим hайн паровозуудта орходоо энэ заводой бүтээн гаргаха паровозууд 41 процентээр ехэ хүсэтэй байха.

Шэнэ шахтанууд баригдана

Польшодо Катовицка воеводствын Рыбник город шадар нүүрhэнэй шэнэ шахтанууд баригдажа байна. Эндэ 1 миллиард тонно хэмжээтэй нүүрhэн олдоhон юм. Тиин эндэнь хэдэн шэнэ шахтанууд түхеэрэгдэжэ байна. Һаяхан «Халемба» гэжэ зургаадахи шахта ашаглалгада оруулагдаа. Һаяын жэлнүүдтэ Рыбник шадарай нүүрhэнэй шахтанууд дээдэ Силезиин промышленна округай удаа Польшын нүүрhэнэй хоёрдохи ехэ бассейн болохо юм. Рыбнигскэ промышленна округто 10 гаран нүүрhэнэй шахта баригдахаар хараалагданхай. Эдэ шахтанууд ашаглалгада оруулагдаад байхадаа жэл бүри 30 миллион шахуу тонно нүүрhэ арадай ажахыда үгэдэг байха.

Табанжэлэй түсэбэй дүүргэгдэхэдэ, 1960 он багаар Польшын нүүрhэнэй промышленность 105 миллион тонно нүүрhэ үгэдэг болохо гэжэ хараалагданхай.

Албанида гидроэлектростанци баригдана

Албанида Мати мүрэн дээрэ Энвер Ходжын нэрэмжэтэ асари томо гидроэлектростанци түргөөр баригдажа байна. Энэ гидроэлектростанци 20 мянган киловатт хүсэтэй байха. Һаяхан барилгада түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдажа эхилбэ. Байгша оной эсэс багаар электростанциин 2 турбина промышленностьда түрүүшын ток үгэжэ эхилхэнь.

Энэ ГЭС-ын ашаглалгада оруулагдахада, орон дотор абтадаг электроэнерги хоёр дахин ехэ болохо. Электростанциин баригдахатай хамта, ехэ ток дамжуулха ГЭС—Тирана — Церик —Сталин — Патоси — Селеница — Влора гэhэн лини табигдана.

Улан-Батор (Монголой Арадай Республика). Зүүн гар тээhээ Гүрэнэй түбэй музейн шэнэ байшан харагдана. **ТАСС-эй фотохронико.**

ООН-эй Аюулгүйн Соведэй заседани

НЬЮ-ЙОРК, августын 20. (ТАСС). Нью-Йоркын сагаар үглөөнэй 10 час 40 минутада августын 20-ной үдэр ООН-эй Аюулгүйн Соведэй заседани эхилбэ.

Оманда Англиин добтолон ороhон тухай асуудалые хаража үзэхын тулада, 11 араб ороной гуйлтаар энэ заседани зарлагдаа.

Ирагай түлөөлэгшэ Хашим Джавад түрүүлжэ үгэ хэлэбэ. Египет, Иордани, Ливан, Марокко, Ливи, Саудовска Арави, Судан, Сири, Йемен, Тунис гэжэ араб арбан гүрэнтэй хамта мүн Ирак мүнөөдэрэй заседаниие зарлаха тухай гуйлта хэhэн байгаа. Тиихэдэ араб оронуудhаа гансал Ирак Аюулгүйн Соведтэ түлөөлэгдэнхэй юм.

Яагаашьегүй байхадань, Оманда англиинхидай добтолон ороhон дээрэhээнь, манай правительство Англитай ехэ эбтэйшье hаа, Англиин Оманда добтолhон тухай асуудал Аюулгүйн Соведэй зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаха ёhотой гэжэ тоолоно гэжэ Джавад хэлээ.

Англи хадаа мүнөө үеын буу зэбсэгые Оманай амгалан hуудалтай город, тосхонуудай ажалшадай урдаhаа хэрэглэжэ, ООН-эй Уставые бүдүүлигээр эбдэбэ. Багахан гүрэндэ иигэжэ добтолон ороhон ябадал бусад бага арадуудые е hанаата болгоно гэжэ Джавад лэбэ.

Англиин Оманда добтолhон хай асуудал Аюулгүйн Соведтэ шэн хэлсэгдэхэ ёhогүй гэжэ лиин түлөөлэгшэ Диксон Тиигээд сэрэгэй туhаламжа хэ тухай гуйлтатай султан Ма дай бэшэгые Диксон эндэ унш Хэрбээ туhалаагүй hаатнай, О да манай засаг унагаагдахаяа на гэжэ бэшэг соо хэлэгдэhэн гаа. Гансал Англиин сэрэгэй ту ламжаар султан Оманай засаг рижа байна гэжэ энэ бэшэг руулаа.

Филиппинэй түлөөлэгшэ үгэ лэхэдээ, Оман тухай асуудал А гүйн Соведтэ зүбшэн хэлсэг ёhотой гэжэ тэмдэглэбэ.

Оман тухай асуудал Аюул Соведтэ зүбшэн хэлсэгдэхэ ёhо гэжэ ехэнхидээ США-гэй заабар үгэ хэлэдэг Кубын делегат дүүлбэ.

Һүүлээрнь СССР-эй түлөөл А. А. Соболев үгэ хэлэжэ, Ома эсэргүү хэгдэhэн зэбсэгтэ добто тухай асуудалые Соведэй зүбш зүйлдэ оруулха тухай 11 араб рэнэй гуйлтые шууд дэмжэhэн на.

Сириин Министрнүүдэй Соведтэ

ДАМАСК, августын 19. (ТАСС). Сириин Министрнүүдэй Соведэй заседани боложо, Москвада болон Прагада Сириин правительственна делегациин хэhэн хэлсээн тухай тоосоо гүрэнэй министр И. Врио, национальна оборонын министр Халед Азем гэгшэд хэбэ. Энэ сээнүүдтэ туйлагдаhан үрэ ду Министрнүүдэй Совет hайшаа Хэлсээнүүдтэ хараалагдаhан бые бэелүүлхэ хэрэг дээдэ эко мическа соведтэ даалгагдаа.

КРЫМЭЙ ТҮҮХЭТЭ ГАЗАРНУУДААР

(Үргэлжэл)

бэедээ түрүүшын туhаламжа үзүүлнэ.

Хайшаашье харахада, Севастополиие хамгаалагша гол хүсэн—солдадууд, матросууд дайсадтай үсэд шангаар тулалдана.

Бомбо хадагалдаг газарhаа тээ баруугаар шархатаhан солдадуудые асарhан тэргэтэй морин зогсонхой. Ямар үнэншэмэ уран зураг бэ! Гэхэтэй хамта, тэргын мөөриин хахадынь хоолстодо зураатай, бусад хубинь бодотоороо юм.

Резервдэ байhан Черниговскэ полкынхидой саанаhаа хүнэгтэй уhа үргэнхэй хэдэн эхэнэрнүүд ерэжэ ябана. Хүндөөр шархатагшадые тээhэн тэргэнүүд, носилканууд харагдана.

Харалгын талмайе зубшан баруулхада, Малахов курганай дохёогой пост байдаг. Ехэ аюултай саг ерээ гэhэн дохёо—улаан тугхан тэндэнь хиидэнэ.

Хамгаалха шулуун башниин зүүгээр Селенгинскэ, Суздальска, Якутска полкнуудай солдадууд француззуудай буугаар, үхэр буугаар буудана, hэлмэ жадаар хадхана, буугайнгаа хүрзөөр сохино, шуулуугаар шэдэнэ.

Энэ шанга байлдаанда хүнүүд олоороо алуулна, шархатана. Бурханай дүрын хажууда үхэhэн хэдэн солдадууд хэбтэнэ.

Ситец кофто, улаан юбка үмдэнхэй, хүлдөө сабхитай, толгойдоо пулаад боонхой басаганай асарhан уhые нэгэ солдат уужа байна. Хажуудань хүхюутэй залуухан солдат ээлжээгээ хүлеэн зогсоно. Энэнь —ород арадай түрүүшын медсестра суута Даша Севастопольская. Севастополиие хүреэлэлгын үедэ энэ басаган госпитальнуудта, бастионуудта эсэшэ сусашагүйгөөр, ами бэеэ гамнангүйгөөр ажаллаhан юм. Тэрэнэй жэшээгээр олон эхэнэрнүүд сэрэгшэдтэ туhалжа эхилhэн байгаа.

Эрэлхэг зоригоороо суурхаhан матросууд—Петр Кошка Федор Заика хоёр плендэ абтаhан француз-офицерые туугаад батарейн хоорондуур ерэжэ ябана. Севастополиие хамгаалалсаhан герой Петр Кошкын дурасхаал болгон, Малахов курганай дэргэдэ 1956 оной майн 26-да памятник табигдаhан байна.

Малахов курганай орой дээрэ hандаржа захаланхай шулуун башни харагдана. Башниин зүүн хажууда хоёр гараараа шулуун хана тулаhан хүн байлдаанай тала руу хёрхоор шэртэн харана. Энэ хадаа Севастополиие хамгаалха хэрэг хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, Синопой герой, адмирал Павел Степанович Нахимов мүн. П. С. Нахимов Малахов курган дээрэ 1855 оной июниин 28-да алуулhан юм.

Хажуудань бомбын тэhэрхэдэ, хоёр солдадууд ондо ондоогоор угтана. Дайн байлдаанда хатуужаhан хуушанай солдадай нюурта хашарhанай тэмдэг, нүгөөдынь нюурта—айжа hүрдэhэнэй тэмдэг бии.

Табан томо үхэр буутай Сенявинай батарейн дайсан руу буудажа байhаниинь харуулагдана. Матрос Трофим Александров нэгэ үхэр буугай дэргэдэ унаhан бомбо дээрэ хүнэгтэй уhа адхаад унтараажа байна. Александров тэрээгээрээ суурхаhан байгаа.

Иимэ шанга тулалдаанай боложо байбашье, нэгэ тогоошон бэхилэлгэнүүдэй ара талада эдеэ шанажа hууна, түүдэг дээрэ тогоотой каша бусална, угаагдаhан хубсаhан наранда хатаагдажа байна.

Гартаа таяг тулаhан, ногоон хубсаhатай генерал Юферов Жервегэй батарейе дайсанhаа hөөргэнь бусаахын түлөө тулалдаае хаража байнхай. Тээ саана hэлмээ далайнхай генерал-лейтенант Хрулев добтологшодой дунда гүйлгэжэ ябана. Станиславскиин батарей шадар монсогор ядронуудаар хэнхэй хэрээhэн харагдана. Эндэ 1854 оной октябриин 5-да адмирал Владимир Алексеевич Корнилов алуулhан юм.

Хамгаалга хэhэн бүхы газарнуудаар үглөөнэй 7 час болотор дайсад бута сохигдожо, сухариhан байгаа. Тэрэ үдэрэй байлдаанда дайсад 7 мянган солдадуудаа гээбэшье, гурба hарын туршада городые эзэлжэ шадаагүй.

...Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу-ехэ дайнай үедэ панорама шадар сэрэгэй нэгэшье объект байгаагүй. Тиигэбэшье hаань, фашистнууд агаарhаа бомбодожо, тус панорамые hандаргаа hэн. Зурагай хоолсто олон газараар соо сохюулжа, шатажа эхилhэн байгаа. Эгээ энэ үедэ хэдэн морягууд, сэрэгэй уранзурааша Аннопольскиин ударидалгаар зурагай зарим хэhэгүүдые абаржа шадаhан байна.

Дайнай hүүлээр РСФСР-эй арадай уранзурааша В. Н. Яковлевай, удаа тээнь РСФСР-эй арадай уранзурааша П. П. Соколов-Скалиин хүтэлбэреэр 18 уранзураашад хүдэлжэ, абарагдаhан хэhэгүүдые, хуушан фотокарточкануудые үндэhэ болгон, панорамые шэнээр зураhан юм. Панорамын байшан шэнээр, үшөө hайнаар бодхоогдоо.

Севастополиие хамгаалhаар 100 жэлэй ойн үдэр—1954 оной октябриин 16 хүрэтэр дахинаа баригдаhан панорама хоёрдохёо нээгдэhэн байна.

Түрүүшын хоёр жэлэй туршада 800 мянган хүн тэрэниие хараhан, 11 мянган экскурси иишэ эмхидхэгдэhэн байха юм.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин панорама хараhанайнгаа hүүлээр hайшаалай дэбтэртэ иигэжэ бэшэhэн байна: «Энэ панорама искусствын гайхамшаг дээжэ болоно. Энээниие зураhан авторыень, дахин hэргээн шэнэдхэhэн уран бэлигтэ коллективые хүндэлнэбди. Мартагдашагүй hайхан панорама байна.»

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

Финляндиин хүн зоной тоо

ХЕЛЬСИНКИ, августын 17. (ТАСС). Хүн зониие бүридхэhэнэй hүүлээр, Финляндиин хүн зон мүнөө 4.334.400 болобо гэжэ мэдээсэгдэнэ. Нёдондонойхидо орхо Финляндиин хүн зон 46 мянга хуу хүнөөр олон болоо.

Америкын сэрэгэй алба хаагшад Турцида хулигаан ябадал гаргана

СТАМБУЛ, августын 18. (ТАСС). Аданы гэжэ нютагта Америкын аэродромдо хүдэлдэг Америкын 3 сэрэгшэд залуу турок хүниие барижа сохёо. Эндэ зоной суглархада, үшөө ондоо америкынхид ерэжэ, сугларhан зониие сохижо эхилбэ.

Нютагай полици ерэжэ, буу зэбсэгэй хүсөөр лэ тэдэниие но руулhан байна. Турогуудай, а рикынхидэй дунда шархатаhан бии.

Америкынхидэй иимэ хули ябадал гаргаhандань хүн зон бүүрхэн дураа гутана гэжэ газ нүүд мэдээсэнэ.

Португалиинхид Индиин хилэ дабаба

ДЕЛИ, августын 18. (ТАСС). Индиин бэеэ даанхай болоhон ойн үдэр, августын 15-да Португалиин солдадууд Даман гэжэ Португалиин колониин болон Индиин хилэ дээрэ байhан Индиин харуулай рэгые буудаа. Үглөөдэрынь эндэ Португалиин самолёт Инд агаарай хилэ руу нэбтэрэн оро байна.

Ядерна буу зэбсэгэй туршалгые США үргэлжэлүүлhээр

НЬЮ-ЙОРК, августын 18. (ТАСС). Невада штадай туршалгын полигон дээрэ ядерна буу зэбсэг дахин тэhэлэн туршагдаба Юнайтед Пресс агентство мэд нэ.

Редакторай орлогшо **О. ГОМБОЕВА.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийнойжизни. сельского хозяйства — 47-59. пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05. местной информации и писем — 24-74 корректорская — 32-67 бухгалтерия 37-32. Для международных переговоров — 16.

Н 00502. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. З. № 143